

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ATATÜRK EĞİTİM FAKÜLTESİ
PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK
ANA BİLİM DALI**

**ERGENLİK DÖNEMİNDE ETKİLİ FAKTÖRLER VE BİLGİ
DÜZEYİNİN ÖNEMİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN: Cemaliye PİRGOT

DANIŞMAN: Doç. Dr. Mehmet ÇAĞLAR

LEFKOŞA / Haziran, 2010

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Cemaliye PİRGOT'a ait ' Ergenlik Döneminde Etkili Faktörler ve Bilgi Düzeyinin Önemi' adlı çalışma jürimiz tarafından 'Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Doç.Dr. Fatoş SİLMAN (Jüri Başkanı)

Doç.Dr. Mehmet ÇAĞLAR (Tez Danışmanı)

Yrd.Doç.Dr. Ali CİVELEK (Jüri Üyesi)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. .../.../2010.

ÖNSÖZ

' Ergenlik Döneminde Etkili Faktörler ve Bilgi Düzeyinin Önemi' adlı araştırma, Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır. Bu araştırmanın gerçekleştirilmesi ve tamamlanmasında pek çok kişinin katkısı olmuştur.

Öncelikle, Yakın Doğu Üniversitesi Kurucu Rektörü Sayın Dr. Suat İ. GÜNSEL'e bizlere bu imkanı sağladığından dolayı, daha sonra araştırmanın yürütülmesinde, araştırma verilerinin analiz edilmesi ve araştırmanın sonuçlandırılmasında desteğini esirgemeyen, güler yüzü ve içtenliği ile sevip saygı duyduğum, örnek aldığım, değerli yönlendirmeleriyle araştırmamı tamamlamama büyük katkı sağlayan tez danışmanım Sayın Doç. Dr.Mehmet ÇAĞLAR'a, yardımcı tez danışmanım Uzm.Yeliz KIRALP'a araştırmamın sonuçlandırılmasında eleştirileriyle yön veren tez izleme komitesi üyelerine;

Bu araştırmayı destekleyen değerli hocam Doç.Dr. Cem BİROL 'a;

Araştırmaya katılarak bana yardımcı olan öğrencilere, okul müdürlerine, müdür yardımcılara, öğretmenlerine ve burada adını saymadığım emeği geçen herkese;

Tezimin son aşamasının yürütülmesinde yardımlarını hiç esirgemeyen ve başta istatistiksel yorumları olmak üzere birçok emeği geçen değerli destekçim Uzm. Mukaddes DEMİROK'a;

Tezimin her aşamasında benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, bugünlere gelmemde büyük emeği olan ve sonsuz güvenleriyle her zaman destek olan sevgili annem Müsteyde PİRGOT'a ve babam Nevzat PİRGOT'a;

Her zaman için desteğini yanımda hissettiğim, bana güven vererek, başarılı olmam için beni motive eden sevgili eşim Mustafa TAYFUNER'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Haziran 2010 -Lefkoşa,

Cemaliye PİRGOT

ÖZET

Ergenlik Döneminde Etkili Faktörler ve Bilgi Düzeyinin Önemi

Cemaliye PİRİGOT

Yüksek Lisans Tezi

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı

Tez danışmanı: Doç.Dr. Mehmet ÇAĞLAR

Haziran 2010

Bu çalışma; Ergenlik Döneminde Etkili Faktörler ve Bilgi Düzeyinin Önemi arasındaki ilişkiyi incelemek amacı ile yapılmıştır. Araştırmanın evreni 2009-2010 öğretim yılında, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Lefkoşa sınırları içinde bulunan toplam 6 ortaöğretim kurumunun 9., 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise KKTC sınırları içerisinde bulunan Lefkoşa bölgesinden rassal yöntem yoluyla seçilen 645 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak kullanılan anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çoktan seçmeli ve açık uçlu 34 soru, ikinci bölümde ise, öğrencilerin kendilerine ait duygularını anlatmaları için bulunan ifadelerden oluşmaktadır. Bu iki bölüm tek anket formu haline getirilerek anketin tamamı örneklemdaki 6 ortaöğretim okulundaki 645 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS paket programı yoluyla yüzdellikler, t-test, ANOVA (f-test), çoklu karşılaştırma LSD/Schaffe kullanılarak analiz edilmiş olup tüm istatistiksel işlemlerde anlamlılık düzeyi p, 0.05 olarak alınmıştır.

Elde edilen verilerden kız ve erkek ergenlerin ergenlik dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır. Elde edilen verilerden kendine ait bir odası olan ve olmayan ergenlerin ergenlik dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu söylenilebilir .

Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile aile tipi değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Araştırmanın diğer alt problemleri 'Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile evde birlikte yaşadıkları kişi sayısı, annelerinin yaşı ,eğitim durumu ve mesleği, babalarının yaşı, eğitim durumu ve mesleği, ailelerinin gelir düzeyi, ergenlerin gazete dergi okuma sıklığı arasında 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık var

mıdır?’ şeklindedir. Probleme cevap aramak için gruplara gerekli istatistiksel analizler uygulanmış sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Ergen, Ergenlik Dönemi, Liseli Öğrencilerin Ergenlik Sorunları, Ergenlik Dönemi Bilgi Düzeyleri.

ABSTRACT

THE INFLUENCING FACTORS OF ADOLESCENT'S LEVEL AND THE IMPORTANCE OF KNOWLEDGE LEVEL

Cemaliye PİRİGÖT

Master Thesis

Department of Psychological Counselling and Guidance

Thesis Supervisor: Assoc.Prof.Dr. Mehmet ÇAĞLAR

June 2010

This study aims to analyse the correlation between the adolescent's level of knowledge about adolescence period and effective factors.

The reserach is conducted by taking 645 students as the sample. The students are from 6 secondary education instutions based in Lefkoşa (Nicosia). All the schools are accredited by the Ministry of National Education, Youth and Sports. The data were collected by using a questinnoaire which was composed of 2 sections. At the first sections there were 34 multiple choice and open ended questions. At the second section there were self expressive phrases. Both of the sections were gathered in one questinnaire. It was distributed to and recollected from 645 students from 6 instutions. The data was submitted to computers for analysis and SPSS package program used to calculate percentages, also t-test, Anova (f-test) multiple comparison LSD/Schaffe were conducted. During all statistical interprataion $p=0.05$ was taken as the base.

According to the results it can be said that both adolescent boys and girls have a statistical corralation between the level of knowledge of the adolescent period. Also it can be said that there has been no significant correlation between the level of knowledge and age of adolescents. It can be said that there has been a positive correlation between the level of knowledge and if the adolscent had a room on his own. It was detected that there is no correlation between the level of knowledge of the subject and the type of family they came from.

The other questions concerning the correlation between level of knowledge of the adolscence period and number of people living in the households, the age, education and occupation of the parents and the level of family income the frequency of reading newspapers and magazines signal that there has been no significant differnce among them.

Key Words: Adolescent, Adolescence Period, Problems Facing High School Kids During Adolescent Perid, The level of Knowledge About Adolescence Period

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi

BÖLÜM I

I. GİRİŞ.....	1
1.1 Araştırmanın Önemi.....	2
1.2 Problem.....	3
1.3 Alt problemler.....	3
1.4 Sınırlılıklar.....	4
1.5 Sayıtlılar.....	4

BÖLÜM II

II. KURAMSAL TEMELLER

2.1 Kuramsal Temeller.....	5
2.1.1 Lise Öğrencisi Ergenlerde Duygusal ve Psikolojik Sorunlar.....	13
2.1.2 Ergenler ve Formel İşlemsel Dönem (Formal Operational Stage).....	15
2.1.3 Ahlaksal Düşüncenin Gelişmesi.....	17
2.1.4 Rehberlik ve Psikolojik Danışma	18
2.2 İlgili Araştırmalar.....	22

BÖLÜM III

III. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	25
3.2. Evren ve Örneklem.....	25
3.3. Verilerin Toplanması	27
3.3.1. Ölçme Aracının Geliştirilmesi.....	27
3.3.2. Ölçme Aracının Uygulanması.....	27
3.4. Verilerin Çözümlemesi.....	28
3.4.1. Ortaöğretimde Öğrenim Gören Ergenlerin Ergenlik Dönemini Etkileyen Faktörler İle Ergenlerin Bu Dönemle İlgili Bilgi Düzeylerine Yönelik Uygulanan Anketin Analizleri.....	29

BÖLÜM IV

IV. BULGULAR VE YORUM

4.1 Genel Bulgular.....	33
4.1.1 Alt Probleme Yönelik Bulgular ergenlerin Ergenlik dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri.....	36
4.1.1 I.Alt Probleme Ait Bulgular.....	36
4.1.2 II.Alt Probleme Ait Bulgular	38
4.1.3 III.Alt Probleme Ait Bulgular	39
4.1.4 IV.Alt Probleme Ait Bulgular	41
4.1.5 V.Alt Probleme Ait Bulgular	45
4.2.1 Alt Probleme Ait Bulgular	48
4.3.1 Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile Cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkinin incelenmesi.....	48
4.3.2 Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile Yaş değişkeni arasındaki ilişkinin incelenmesi.....	49
4.3.3 Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile evlerinde kendilerine ait bir odanın olup olmasına dair ilişkinin incelenmesi.....	50
4.3.4 Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile aile tipleri değişkeni arasındaki ilişkinin incelenmesi.....	51

4.3.5 Araştırmanın diğer alt problemlerine ait bulgular.....	53
--	----

BÖLÜM V

V. SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1 SONUÇLAR.....	54
-------------------	----

5.2 ÖNERİLER.....	58
-------------------	----

KAYNAKÇA.....	59
----------------------	-----------

EKLER

Ek 1. Anket Formu.....	69
------------------------	----

Ek 2. Anketi uygulayabilmek için Bakanlığa sunulan izin dilekçesi.....	77
--	----

Ek 3. Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma İzin Onayı.....	78
--	----

Ek 4. Araştırmanın diğer alt problemleri ile ilgili bulgular.....	79
---	----

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu çalışma, ergenlik döneminde etkili faktörler ve bilgi düzeyinin önemini araştırmayı amaçlamaktadır. Ergenlik dönemi, ergenler, anne-babalar ve öğretmenler için hareketli, heyecanlı, belirsizliklerle dolu, karmaşık ve baş etmesi zor, süreç içinde ve her birey için kendine özgün yapılanışlarla şekillenen bir dönemdir. Ergenlik dönemindeki gençler, genel olarak yetişkinlerin kendilerini anlamadıklarını düşündükleri için ve kendi iç dünyalarının karmaşık duygularının gülünç olarak değerlendirilmesinden korktukları için bunları dışı vurmaktan çekinirler. Kendisini gerçekten anlamayanların müdahalesini istemedikleri için de duygusal anlamda içe kapanabilirler ve aşırı duyarlı olabilirler. Genelde hüznüldürler çünkü çoğu kez hiçbir şey düzgün gitmiyormuş gibi görünmektedir onlara. İsyankâr olabilirler, çünkü anne-babaların her zaman onların yaşantısına karışan ya da geçerli olmayan kuralları vardır. Olaylarla veya insanlarla doğrudan doğruya yüzleşmenin çok tatsız olduğuna ve bunun kısa zamanda kaldırabileceğinden daha fazla acıya yol açabileceğine inanırlar; bu da onlarda çözüm üretmek yerine kaçınma eğilimi oluşturabilir. Bir kelebeğin tırtıldan farklı olması gibi bambaşka bir canlının oluşumu ve gelişimidir bu süreç. Tırtılla kelebek arasındaki geçiş süreci, kozada yaşanan pupa dönemi ise, ergenlik çağı, ergenlik yılları da insanların kozada geçen pupa dönemleridir denebilir ve gerçek değişim bu dönemde yaşanır.

Başlangıçta farklılaşmamış bir benliğe sahip olan çocuk, daha ilk yıllardan itibaren ihtiyaçlarını karşılamada yeteneklerini kullanmada, hayat boyu kendisine kılavuzluk edecek belirli ve çevreden öğrenme yoluyla aldığı bilgileri bütünleştirerek kimliğini oluşturmaya başlar. Yetişkinliğe geçiş her dönemde zor olmakla birlikte, günümüzdeki toplumsal yapılarda biraz daha zordur. Toplumun belirli yönlerinin değişime uğraması, hızlı yaşanan toplumsal değişimler ve okul yapılanışları, dönüşüm süreçlerindeki kaoslar, kültür dengeleri, gençlerin seçeneklerinin çok daha fazla olması ve yaşamsal bilincin ve seçiciliğin ivmesi yeni ve benzeri olmayan sorunlar oluşturmaktadır. Ergenlik çağındaki gençler, geçmiş dönemlere göre daha fazla ve daha çeşitli seçenek arasından ilgi alanlarını seçme ve yeterince deneyimli olmadıkları çoğu konularda karar verme durumundadırlar. Oysaki ergenlik dönemi, çocukların kişiliklerinin değişmekte, gelişmekte olduğu, kişilik özelliklerini öğrenmeye

başladıkları bir dönemdir. Henüz genç kendini tanıma ve tanımlama aşamasına ulaşmadan yaşamsal kararlar vererek, gelecekteki her adımını da bir anlamda bu süreçle oluşturmaktadır.

İnanılan insanlar ve ülküler bulma, onlara sadakatle bağlanma, oyun döneminden çıkartılmış olan girişim duygusunun ve değer verilen amaçlar peşinde koşma yetisini de pekiştirir. Çünkü bir ilişkiye ya da bir ülkeye sadık kalmak demek, insanın doğruluğuna inandığı amaçların, sonuna dek savunduğu değerlerin ve suçluluk duymadan yerine getirdiği yükümlülüklerin olması demektir. Bu ise, kendisine bir yol çizmesi ve nasıl biri olmak istediğini belirlemesi anlamına gelir. Erikson'un tanımladığı bu evrede ortaya çıkan kimlik ögesi, kişinin kendilik algısına 'gelecekte kim olmayı düşleyebiliyorsam ben oyum' şeklinde yansır. Öyleyse, gencin kendince doğru ve değerli olan bir amaç üzere bulunuyor olması, bu ögenin kimlik duygusuna olumlu biçimde katılmasına ortam hazırlar (Dereboy; 1993).

Hamburg (1986), ergenlerin gelişimleri sırasında kendilerine, ben nasıl bir insan olmak istiyorum, bu insanı olmak için ne gibi özelliklere sahip olmalıyım sorularını sormalarının önemine işaret etmiştir. Pek çok genç, geleceği kendi seçimleriyle oluşturabileceği konusunda şüphelidir. Ergenlerin yapıcı modellere ve rehberlere ihtiyaçları vardır. Ergenlerin kendilerini tanımlarına yardımcı olunmalı, insan biyolojisi, sigara, alkol ve uyuşturucunun vücuda etkisi, beslenme, spor, cinsellik hakkında bilgilendirilmelidirler. Eğitimciler ve alanda çalışan diğer uzmanlar bunu başarabilmek için birlikte bir ekip halinde çalışmalıdırlar. Unutmayalım eğitim bir ekip işidir. Ekip halinde elde edilebilecek başarılar tek bir kişinin elde edebileceklerinden çok daha fazla olacaktır.

Ergenlerin ergenlik dönemlerini, ergenlik dönemlerindeki sorunları ve ergenlik dönemlerinde geçirdikleri aşamaları etkileyen faktörlerin belirlenmesini araştırarak olan bu çalışmanın problem ve alt problemleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1.1 Araştırmanın Önemi

Çalışma ergenlerin ergenlik dönemini etkileyen faktörler ve ergenlerin ergenlik dönemine yönelik bilgi düzeylerinin geliştirilmesi açısından yararlı olacağı umulmaktadır. Elde edilen sonuçlardan ergenlerin ergenlik dönemine yönelik bilgilerinin geliştirilmesi beklenmektedir. KKTC'de daha önce böyle bir çalışma olmadığından dolayı da bundan sonra bu konuda araştırma yapacaklara yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

1.2 Problem

Bu çalışmada problem cümlesi “Ergenlerin ergenlik dönemlerini etkileyen faktörler nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir.

Bu probleme dayalı olarak aşağıdaki alt problemler belirlenmiştir:

1.3 Alt problemler

1. Ergenlerin ergenlik dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri nasıldır? (19-20-28-34. sorular)
2. Ergenlerin ergenlik dönemi ile ilgili sorunları nelerdir? (31. soru)
3. Ergenlerin ergenlik dönemi ile ilgili beklentileri nelerdir? (32-33-36. sorular)
4. Ergenlerin ergenlik döneminde oluşan fiziksel değişiklikler hakkındaki bilgi düzeyleri nedir? (21-22-25. sorular)
5. Ergenlerin ergenlik dönemini etkileyen faktörler nelerdir?
6. Ergenlerin ergenlik dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri
 - a. yaş
 - b. cinsiyet
 - c. evde kendisine ait bir odanın varlığı
 - d. aile tipi
 - e. evde yaşayan kişi sayısı
 - f. annenin yaşı
 - g. annenin eğitimi
 - h. annenin mesleği
 - i. babanın yaşı
 - j. babanın eğitimi

- k. babanın mesleği
 - l. ailenin gelir düzeyi
 - m. gazete/dergi okuma sıklığı
 - n. ergenlik dönemi değişiklikleri ile ilgili,bilgi kaynakları
 - o. menarş/spermarş yaşı
 - p. menarş/spermaşa tepki
7. Ergenlerin ergenlik dönemi ile ilgili duyguları nasıldır? (II. Kısım)
8. Ergenlerin ergenlik dönemine ilişkin kaygıları nedir? (22-23-24-25-26-27-29-30. sorular)

1.4 Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

- 1- Araştırma 2009-2010 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.
- 2- Araştırma 645 ergen ile sınırlıdır.
- 3- Araştırma ergenlerin anket sorularına verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

1.5 Sayıtlar

Ergenlerin anket sorularına içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

Anketin ergenlerin sorunlarını yansıttığı varsayılmaktadır.

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER

2.1 Kuramsal Temeller

Ergenlik döneminin, evrensel sayılan kimi aşamaları vardır ki zamanlama anlamında birbirinden farklı olsa da yaşantı süreçleri olarak hemen her ergende denk özelliklerdir. İnsanın yaşamı boyunca duygusal, fiziksel ve sosyal yönden en çok zorlandığı dönemlerden biridir ergenlik çağı. Kişiliğin yeniden yapılanıp, çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemidir. Ergenlik dönemi; çocuklar için sosyal yönden yeniden doğuş ve fiziksel olarak da birçok değişikliğin olduğu bir çağdır. Bu dönem hem çocuklar, hem anne-babalar için zor geçmektedir. Ergenlik dönemi özellikleri için şunları sıralayabiliriz (Agan, 2003).

- Ergen büyüdüğüne inanmak ve çevresini inandırmak ister, ama ne yetişkin gibi davranabilir ne de çocuk gibi.
- Bağımsız olmak isterler.
- Kendilerine karışılmasını isterler, aynı zamanda da ailesinin güven ve desteğini beklerler.
- Arkadaş grubu çok önemlidir. Onlar tarafından kabul görüp beğenilmek isterler. Arkadaşlar, anne-babadan önce gelir.
- Kendisini ailesine ve çevresine ıspatlama çabası içindedir.
- Bedenindeki değişiklikten dolayı şaşkınlık yaşar ve ne yapacağını bilemez.
- Sürekli bir şeylerin arayışı ve eksikliği içindedir.
- Asi ve hırçın, evde huzursuz veya sıkılgan ve dalgın olabilir.
- Fazla alıngandır ve olur olmaz her şeye ağlayabilir.
- Ders çalışmazlar, aynanın karşısından ayrılmazlar ve acayip giyinirler.
- Pop ve film yıldızlarına veya sporculara âşık olurlar.

- Çok gezerler ve yalan söyleyebilirler.
- Argo konuşurlar, alkol ve sigara kullanmayı deneyebilirler.
- Ailesinden nefret ediyormuş gibi davranır, anne-babadan uzaklaşır ve anne-babayı dinlemezler.
- Kaide ve kuralları küçümserler.
- Küstah konuşurlar.

Bütün bu sıraladığımız davranışlar anne babayı kaygılandırır. Ancak bunlar aşırıya kaçmadıkça ergenlik dönemi için normal sayılabilecek davranışlardır. Bu olumsuz davranışlar ergenin ne kadar zorlanma karşısında olduğunu göstermektedir. Bunlar bağımsızlığa duyulan ihtiyaç artışından ve cinsel uyanıştan kaynaklanmaktadır. Bu davranışlar geçicidir. Çocuğunuzun bir anlamda kendinden emin ve güçlü görünmek, kişiliğini bulmak için geliştirdiği davranışlardır. Çocuğun kendi kimliğini bulmada kızlar için anneleri, erkekler için babaları model oluşturur (Agan, 2003).

Bu dönemdeki genç, yetişkin kimliğini geliştirmektedir. Yaşanan sürecin en zor kısmı, bu değişimlerin paralelinde, ergenin, bağımsızlıklarını ıspat ederken, kim olduklarına, iyi yaptıkları şeylerin neler olduğuna, geleceklerine de karar vermelerinin gerekliliğidir. Yaşamın bu en kaotik ve çalkantılı dönemi, bireysel planların da yapıldığı, geleceğe yönelik bazı kararların alındığı bir dönemdir aynı zamanda. Ergenlik dönemi, kişinin yaşamında fiziksel ve psikolojik açıdan yeni bir oluşumun meydana geldiği eşik bir dönemdir. Her birey gelişme süreci boyunca içinde yaşadığı dünyayı ve kendisine ait yaşadığı toplumsal yapılanış içindeki uyarıları duyumsar ve buna uygun tutumlar geliştirir. Bunlardan bazıları gerçekçi, bazıları gerçek dışıdır. Kişinin kendilik kavramı (self-concept) çevresiyle etkileşimleri sonucu oluşur.

Çocuk, doğumundan itibaren çevresiyle bir takım ilişkiler kurmaya başlamaktadır. Değişik safhalar itibariyle ele alınabilecek bu ilişkiler ilk olarak oyun şeklinde tezahür etmektedir. "Oyun" safhasında çocuk, organize bir sistem içinde başka insanların rollerini oynayarak, böylece kendini onlardan ayrı sosyal bir obje olarak hüviyetlendirmeyi öğrenmektedir. Bu safha, toplumsal kavramların içselleştirilerek kişinin sosyal sistemde yerini almasıyla ortaya çıkan ilk sosyalleşme dönemidir. Daha sonraki dönemlerde kişiyi etkileyen ve sosyal ihtiyaçlarını tatmin eden referans gurupları önemli rol oynamaya başlamaktadır. Bu

gruplar birbirlerinin yerini almakta ve zamanla fert açısından önemleri ve etkileyicilikleri değişmektedir (Goldenberg, 1987).

Toplumun, kültürün ve çevrenin birey üzerindeki etkisi ne denli yoğun olursa olsun yine de kendi dünyasında olup bitenler onun için öncelik taşır ve davranışlarını insan doğasının gereği doğrultusunda sürdürür. Dış ortamla etkileşimden edinilen bilgi ve yaşantılar bireyin bilişsel sisteminde sembolik temsilcileri aracılığı ile yer alarak bireyin bakış açısını oluşturur. Bu bakış açısı, kişiliğin yapıtaşını oluşturarak bireye karşılaştığı sorunları çözmek üzere rehberlik eder (Geçtan, 1988).

Erikson (1964), kişinin hayatı boyunca meydana gelen değişmelere olan uyumunu sekiz aşamayla betimlemektedir. İlk dört aşamaya kadar temel duyular ortaya çıkmakta ve çeşitli şekillerde çevreyle ilişkiler kurulmaktadır. Güven ve güvensizlik duyuları gelişmekte, otonomi, utanma, şüphe gibi duygular ortaya çıkarak bilgiler öğrenilmeye, tutum ve davranışlar tecrübe edilmeye başlanmaktadır. Bu aşamalarda, kişinin yöneldiği çevre ve esas faktör ailedir. Erikson'a göre, kişilik gelişiminde beşinci kritik dönem olan ergenlik dönemi 13-14 yaşlarında başlayıp 20 yaşlarına kadar sürer. Büyüyen ve gelişen genç bir yanda genital olgunlaşmanın verdiği sorunlar, diğer yanda rolünün belirsiz oluşu ile ilgilenmeye başlar. Bu dönemde genç için kendi değerini bulmak, ana-babadan bağımsız hale gelmek, ileriki yetişkin rolünü benimsemek, kısaca bütünüyle kendi kimliğini bulabilmek son derece önem kazanır. Bütün bu arayış içinde çocukluk çağına ait çatışmalar yeniden canlanır. Eğer önceki yıllarda çocuk, tam sağlıklı gelişmemişse ciddi problemler ortaya çıkabilir (Ekşi, 1990; Öztütüncü, 1996).

İnsanın anlam arayışı sayesinde kaçınılmaz olan inanç edinme süreci hızlanıp farklılaşabilir. Ergenlik dönemi bunun için oldukça kritik bir dönemdir. Çünkü bu dönemde genç, kendisine şimdiye kadar çevre etkisiyle kazandırılan temel inançlarını sorgulamaya başlar. Bu sorgulama, kendi psikolojik sahasındaki boşlukları görmeye başlamasıyla hareketlenir. Bir ideoloji veya hayat felsefesi arayan insan, aynı zamanda belirli bir anlama ihtiyacının da tesiri altında kalır (Krech ve Crutchfield, 1980).

Ergenlikte kişilik iki yönlü bir etkileşim içerisindedir. Bir yandan “içsel hayat” derinleşirken, diğer yandan ise “başkalarıyla ilişkiler” genişler. Benlik bilinci de bu etkileşime bağlı olarak gelişimini sürdürür. Bu açıdan kişilik psiko-sosyal gelişimin kesin belirtilerini içerir. Yani ergen, bir taraftan başkalarının görüş ve kanaatleri ile aşırı derecede ilgilenirken,

diğer taraftan da iç dünyasında ortaya çıkan değişmeleri takip eder (Origlia, D. & Ouillion, H. 1987).

Yetişkinliğe geçiş her dönemde zor olmakla birlikte, günümüzdeki toplumsal yapılarda biraz daha zordur. Toplumun belirli yönlerinin değişime uğraması, hızlı yaşanan toplumsal değişimler ve okul yapılanışları, dönüşüm süreçlerindeki kaoslar, kültür dengeleri, gençlerin seçeneklerinin çok daha fazla olması ve yaşamsal bilincin ve seçiciliğın ivmesi yeni ve benzeri olmayan sorunlar oluşturmaktadır. Ergenlik çağındaki gençler, geçmiş dönemlere göre daha fazla ve daha çeşitli seçenek arasından ilgi alanlarını seçme ve yeterince deneyimli olmadıkları çoğu konularda karar verme durumundadırlar. Oysaki ergenlik dönemi, çocukların kişiliklerinin değişmekte, gelişmekte olduğu, kişilik özelliklerini öğrenmeye başladıkları bir dönemdir. Henüz genç kendini tanıma ve tanımlama aşamasına ulaşmadan yaşamsal kararlar vererek, gelecekteki her adımını da bir anlamda bu süreçle oluşturmaktadır.

Ergenin kişilik özelliklerini, eğilimlerini, güçlü ve geliştirilebilir yanlarını onunla birlikte keşfedip, onu, kendisine uygun şekilde yönlendirmek isteniyorsa, bu için en verimli olması beklenen gelişim dönemlerinden biri ergenliktir. O zaman “Kişilik Nedir?” sorusunun yanıtı önem kazanmaktadır. Kişilik, birini başkalarından farklı kılan düşünce, duygu ve davranış özelliklerinin tümü, olarak tanımlanabilir. Bu ayırt edici özelliklerin içeriğinde, alışkanlıklar, algılamalar, davranış tarzları, olaylara ve çevreye bakış açıları yer almaktadır. Bu nedenle, kişilik olgusunu ve ilgili konuları tek boyutlu kavramlar olarak anlamak, irdelemek ve değerlendirmek olası değildir. Kişiliği, pek çok özelliğın birbiri ile etkileşimi sonucunda oluşan parçalar bütünü olarak değerlendirmek daha doğrudur.

İnanılan insanlar ve ülküler bulma, onlara sadakatle bağlanma, oyun döneminden çıkartılmış olan girişim duygusunun ve değer verilen amaçlar peşinde koşma yetisini de pekiştirir. Çünkü bir ilişkiye ya da bir ülkeye sadık kalmak demek, insanın doğruluğuna inandığı amaçların, sonuna dek savunduğu değerlerin ve suçluluk duymadan yerine getirdiği yükümlülüklerin olması demektir. Bu ise, kendisine bir yol çizmesi ve nasıl biri olmak istediğini belirlemesi anlamına gelir. Erikson’un tanımladığı bu evrede ortaya çıkan kimlik öğesi, kişinin kendilik algısına ‘gelecekte kim olmayı düşleyebiliyorsam ben oyum’ şeklinde yansır. Öyleyse, gencin kendince doğru ve değerli olan bir amaç üzere bulunuyor olması, bu öğenin kimlik duygusuna olumlu biçimde katılmasına ortam hazırlar (Dereboy; 1993).

Kişilik, bireyin hayata bakışındaki özgünlükleri meydana getiren ve temel, ilgi dürtü, yetenek ile duygusal eğilimleri içeren, belli bir süreklilik gösteren davranış ve özelliklerin

bileşenidir. Kişilik, bir bireyin özgün davranış ve düşünme biçimini tayin eden dinamik sistemlerin organizasyonu olarak da tanımlanabilir. Kişiliğin oluşumu doğuştan getirilen ve sonradan kazanılan çok sayıda faktörün etkileşimi sonucudur. Başka bir ifadeyle kişilik, çevreyle kalıtımın bir fonksiyonudur (Atkinson ve ark., 1993).

Kişilik, bir bireyi karakterize eden, nispeten kalıcı ve ayırt edici duygu, düşünce, motif ve davranışlar modeli; bir ferdi diğerinden ayırt eden ve her an her durumda sürekli yinelenen duygu, düşünce ve davranış özelliklerinin bir örüntüsüdür. Ayrıca kişilik bir bireyin emsalsizliğini yansıtır. Tutarlı ve süreklidir. Kişilik ve onun davranışlarındaki yansımaları kişinin içinde mevcut olduğu varsayılan güçler ve eğilimler tarafından varsayılır. (Gürses, 1999)

White, "Kimlik, 'self'e veya kişiye işaret eder ve kişinin kendisini nasıl hissettiğiyle ilgilidir" tanımıyla kimlik kavramını, 'ego' ve 'self' kavramlarıyla aynı doğrultuda değerlendirmektedir. Erikson ise; kimlik kavramını ele alırken 'ego identity' terimini de kullanarak kimliği, 'birbiri ardına yapılaşmış ve eskiyerek terk edilmiş özdeşleşmelerin ürünü olarak, kişinin kendi içindeki devamlı aynılık hali' olarak kavramlaştırır (Hökerekli, 2002). Kimlik; insanın düzene, istikamete, anlamlılığa eğilimi doğrultusunda iç ve dış dünyayı bütünleştiren bir benlik yapısına ve bu yapıya dayalı bir güvene kavuşmasının ifadesidir. Gençin kim olduğunu keşfetmenin tek nedeni, edinmesi gereken ve açıklanmasını istediği kimliklerdir. Kimlikler bir bakıma, hiç bir zaman barındırdıkları özne süreçleri için uygun olmayacaklarını bildiğimiz halde, içinde hareket etmek zorunda olduğumuz biçimlerdir. Kimliklerin de kendilerini yapılandıran ya da anlatan söylemler içinde yer alan bir tarihleri vardır ve dönüşüm geçirirler (Ewing, 2002).

Kimlikte esas olarak dışa karşı yansıtılan belli bir cephe, bir tür tutum söz konusudur. Kimlik, daha ziyade topluma dönük sosyal bir yöndür. Kişilik ise, iç dünya ile ilgili psikolojik bir yöndür. Kişilikte benliği meydana getiren temel öğeler esastır. Kimlik, bir tür planlanmış davranış veya yüklenilmiş rol olduğundan, alternatiflerden bir diğeri tercih edilebilir, herhangi bir sosyal durumda bir başka kimlik sergilenebilir. Kişilik ise, psikolojik bir hâl olduğundan, iradî olarak bir diğeri alternatif ile kolaylıkla değiştirilemez. Kimlik konusunda temel kabullerden ilki, teklilik veya değişmezliğin olmadığıdır. İnsanın kendisini ne zaman sosyal ne zaman bireysel özellikleriyle algılayacağı yönünde bir dizi evrensel, bilişsel, güdüsel mekanizmanın varlığı öne sürülse de, toplumun genel kültür özelliklerinin bu kimliklerin hangisinin daha yaygın olarak kullanılacağı üzerinde belirleyici bir etkisi olduğu

düşünülmektedir. Örneğin, bireyci kültür örüntüsüne sahip toplumlarda kendilerini daha çok kişisel kimliklerine atfen, toplulukçu kültür örüntülerine sahip toplumlarda ise, daha çok sosyal kimliklerine atfen tanımladıkları gözlenmektedir (İmamoğlu, Yasak, 1993).

Kimlik edinme süreci, sosyalleşme (socialization) adı verilen süreçtir. Bu süreç, basit bir aktarım ve öğrenme süreci değildir. Bu süreç içinde kişi bilgileri yeniden şekillendirmektedir. Genel olarak, insanların sosyal dünyalarının davranışlar, normlar, kurallar ve değerler standartlarıyla şekillenmesi prosesleri, sosyalleşme olarak terimlendirilir. Sosyalleşme, ferdi tutum ve davranışların, bir veya daha fazla sayıdaki fertlerle bir sosyal çevrede etkileşimi sonucu meydana gelmektedir. Sosyalleşmenin en önemli fonksiyonları olan statü kazanmak ve farklı bir grup yapısı oluşturmak bu şekilde ortaya çıkmaktadır. Diğer yönden, arkadaş grupları birer sosyalleştirme ajanları olarak tutum ve davranışların belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Çocuk, kabul edilebilir sınırlardaki ahlaki davranışları, zaman içinde ihtiyaçları doğrultusunda benliği değiştirirken edinmektedir. Her birey sabit olmayan, devamlı etkilerle duruma göre değişen ve gelişen, izafi olarak farklı kimlikler sergilemektedir. Sahip olunan kimlik bütünlüğü pek çok alt kimliklerden müteşekkildir. Öğrenci, arkadaş, evlat, sporcu gibi türlü kimlikler bir bireyin kimlik bütünlüğünü meydana getirmektedirler (Goldenberg, 1987).

Gençler, içinden geçtikleri bu zor karar döneminde çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Gençlerin tanımladığı kimlik sorunları içinde en sıklıkla toplumsal rol ve cinsel kutuplaşma sorunlarına rastlanmaktadır (Çuhadaroğlu, 1985). Ayrıca; meslek seçimi, kim olduğuna ilişkin sorunlar, bireyselleşme ve beden algısı sorunları da gençler arasında sıklıkla görülen sorunlardır. Bu sorunlar, gençlerin kimlik geliştirme sürecinde gençlerin, özellikle ayrışma-bireyselleşme güçlüğü çektiğini düşündürmektedir. Ülkemizde özellikle alt sosyo-ekonomik düzeyde, çocuğun bağımlı kişilik geliştirecek şekilde toplumsallaştığı dikkate alınrsa, gençliğin ayrışma-bireyselleşme sancısı çekmesi beklenebilir. Bu bulgular gençlerin güvenlik gereksinmelerinin çok yüksek olduğuna işaret eden bulgularla birleştirildiğinde üniversite yıllarına değin bağımlı bir kişilik geliştirmiş olan gencin bireyselleşme arzusu ile kendine güvensizlik duyguları arasında bocalamakta olduğu düşünülebilir (İmamoğlu, Yasak, 1993).

Kimlik; insanın düzene, istikamete, anlamlılığa eğilimi doğrultusunda iç ve dış dünyayı bütünleştiren bir benlik yapısına ve bu yapıya dayalı bir güvene kavuşmasının ifadesidir. Gencin kim olduğunu keşfetmenin tek nedeni, edinmesi gereken ve açıklanmasını istediği kimliklerdir. Kimlikler bir bakıma, hiç bir zaman barındırdıkları özne süreçleri için

uygun olmayacaklarını bildiğimiz halde, içinde hareket etmek zorunda olduğumuz biçimlerdir. Kimliklerin de kendilerini yapılandıran ya da anlatan söylemler içinde yer alan bir tarihleri vardır ve dönüşüm geçirirler (Ewing, 2002).

Ülkemizde özellikle alt sosyo-ekonomik düzeyde, çocuğun bağımlı kişilik geliştirecek şekilde toplumsallaştığı dikkate alınır, gençliğin ayrışma-bireyselleşme sancısı çekmesi beklenebilir. Bu bulgular gençlerin güvenlik gereksinmelerinin çok yüksek olduğuna işaret eden bulgularla birleştirildiğinde üniversite yıllarına değin bağımlı bir kişilik geliştirmiş olan gencin bireyselleşme arzusu ile kendine güvensizlik duyguları arasında bocalamakta olduğu düşünülebilir (İmamoğlu,1993).

Ergenlik dönemindeki bu çoklu ve farklı değişkenlere baktığımızda gencin birey olma yolunda sağlıklı adımlar atabilmesi için kendi kimlik bağımsızlığını ve özgürlüğünü kazanırken aynı zamanda bağlanabileceği sağlıklı ilişkilerle benliğini sağlamlaştırması çok önemlidir. Ailenin tutumu hem bireyselliğini destekleyici hem de gereksinim duyduğunda kucaklayıcı, pozitif, iletişime açık, yüreklendirici bir tutum olmalıdır. Aile ile ergen arasındaki dengeli yaşantılar, duygusal ve düşünsel gelişimin önemli ölçütüdür. Ergenin arkadaş çevresi ve yeni insanlarla tanışarak dış dünyaya açılması ve böylelikle dış dünyada kendine güvenini artırması desteklenmelidir. Bu dönemde çevresindeki yetişkinlerden doğru rehberlik ve destek alma gereksinimi maksimum düzeydedir. Ailenin ergene ve onun yaşamına (arkadaş, hobiler, tutum, davranış vb.) eleştirisinin düzeyi ve niteliği ergenin kabullenme ve değerlendirme etliğini ve buna koşut olarak onaylanma değerlerini oluşturabilmesine etken olabilecek güçte olabilir.

Yeterli sevgi ve sevecenlik içinde, duygusal ve sosyal etkileşimin güçlü olduğu aile ortamında büyüyen çocuklar, gelişmeleri için gerekli deneyimleri elde ederek mutlu bir ergen olma yolundadır. Böyle bir ortamda; anne-babalar çocuklarına daha fazla karar verme ortamları oluşturarak, kendi davranışlarının sorumluluğunu üstlenmelerine fırsat verirken, disiplin ise, katı cezadan çok, akıl yürütmeyi ve açıklamayı içerir. Dolayısıyla, aile içinde sosyal ve duygusal etkileşim bakımından başarılı bir çocukluk dönemi geçiren bireyin, arkadaşça ilişkilerini sürdürerek, ergenlik dönemi problemlerini daha kolayca çözebileceği kabul edilebilir (Cüceloğlu 1987, Cornell 1989, Winder ve Rau 1982, Duncan 1981, Ersanlı 1996).

Sevecenlikle yaklaşlan, yani kabul gören bir ortamda yetişen birey, ilgilerinin farkına varıp yeteneklerini geliştirebilir. Böylece, toplumsallaşmış, iç birliğine hazır, arkadaş canlısı, duygusal açıdan dengeli ve mutlu bir insan olur (Kuzgun 1973, Yavuzer 1986, Oskay 1985, Ongun 1995).

Yetişkin desteğine gereksinim, çoğunlukla ergenlik dönemindeki gençlerin fark ettikleri, talep ettikleri bir Şey değildir. Ancak doğru rehberlikler sunulduğu zaman sağladıkları maksimum faydaya baktığımızda bunun göz ardı edilemeyeceği görülecektir. Çoğunlukla anne-babalar ve diğer yetişkinler, konuşma, oğt verme ve müdahale etmeye, ergenler üzerinde bir kontrol oluşturmaya, onları yönlendirmeye çalışırlar. Çoğu zaman nasıl baş edebileceklerine dair ipuçları ararlar. İşte gençlerin kendilerini tanımaya başladıkları, yaşamları ile ilgili önemli kararlar aldıkları bu dönemde, hem çevresindeki yetişkinlerin (anne-babalar, oğretmenler, danışmanlar) genci yakından tanınması, hem gencin kendisini daha yakından tanınmasına yardımcı olması, hem de nasıl ynlendirebileceklerine dair ipuçlarına sahip olmaları büyük önem taşımaktadır. Bu dönemde yapılan değerlendirmelerin, alınan kararların doğru, sağlıklı ve uzun vadede etkili olabilmesini sağlayabilmek için doğru ve bilimsel araçlardan yararlanmak gerekmektedir.

Birçok sorunlar yaşamasına rağmen ergen, kurduğu psikolojik ve sosyal etkileşim sürecinde gelişmekte ve kendini gerçekleştirmektedir. Özellikle sosyalleşmesi, sağlıklı ve tutarlı bir kişilik geliştirmesinde, anne-babasıyla kuracağı iletişim ve etkileşim sürecinin önemi hemen hemen herkes tarafından bilinmektedir. Uygun etkileşimin gerçekleşebilmesi ise, aile içindeki bireylerin birbirlerinden beklentilerine ve bu beklentileri karşılamalarına, aynı zamanda birbirleriyle sağlıklı ilişki kurabilmeleriyle sağlanabilir. Gençler ailenin birlik ve desteğinin sürmesini, aile içindeki güç dengesinin ve rol tanımlamalarının değişmesini isteyerek kendi benliğini bulup, anne-baba kontrolünden kurtulabilme mücadelesi verirken, anne-baba da çocuğunun üzerindeki kontrollerini yitirmenin kaygısını yaşayabilir. Kendilerine ve arkadaşlarına karşı yapılan eleştirilere çok duyarlı olmaları, eleştirileri benliğine yapılan saldırı okları gibi değerlendirmelerine yol açabilir. Ebeveynlerinin kendilerini koşulsuz olarak sevdiğine inanmaları ve ilişkilerde g, öfke, hayal kırıklığı ve mutsuzluk gibi duygu durumlarını kullanmadıklarını görme gibi beklentilerinin doğurulması çok önemli destektir (ksz, 2002).

Aile bireyleri arasında duygular ve düşünceler paylaşıldıkça, birbirlerinin ortak yönlerini tanıyıp farklı taraflarına saygılı olmayı öğrendikçe; ilişkiler derinleşir, içtenlik kazanır ve dışa yansıtmak istemedikleri azalırken, karşılıklı güven duygusu daha anlamlı bir düzeye ulaşır (Omizo 1988, Cüceloğlu 1987).

2.1.1 Lise Öğrencisi Ergenlerde Duygusal ve Psikolojik Sorunlar

Sonraki yıllarda yaşanan duygusal ve psikolojik sorunların kalıcı olma riski yüksek olsa da ergenlik döneminde yaşanan duygusal ve psikolojik sorunlar genelde geçicidir. Ayrıca bu dönemdeki çelişkili duygusal durumlar ve kimi sorunsal eğilimler, genç kız veya delikanlılık içerisinde olağan karşılanmaktadır. Çünkü gençler, kimlik edinimi, sosyal yapıda yer edinme, meslek edinme, biyolojik olgunluk, duygusal ve cinsel gelişim vb. anlamında yaşadıkları geçiş dönemi olan ergenlik döneminde çok ve çeşitli geçiş sorunlarını hemen hemen aynı zaman diliminde farklı etkenler ve yoğunluklar içinde, ailenin de bulunduğu süreç kapsamında yaşamaktadırlar.

Latince büyüme, kıllanmak (adolescere) anlamına gelen ergenlik dönemi biyolojik, psikolojik ve sosyal değişimin hızlandığı ve birbirleri ile yoğun etkileşim içine girdiği bir yaşam evresidir (Hamburg ve Takanishi, 1989). Bu dönemde, genç hem sosyal dünyada kendine yer edinmeye çalışmakta hem de kendisiyle ilgili kişisel plan ve hedeflerini oluşturmaya ve gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Çocukluğa kıyasla uyum sağlanması gereken değişim alanları ve hızı artınca, ergenlikte ruh sağlığı sorunları olan kişi sayısı da artmaktadır (Kim 2003). Günümüzde geçmişe göre de daha fazla ergenin ruh sağlığı sorunu yaşadığı bildirilmektedir (Collishaw ve ark. 2004).

Ergenin bazı bilişsel ve davranışsal özellikleri depresyon ile ilişkilidir. Ergenlik depresyonuyla ilişkili olan özelliklerden biri benlik saygısıdır. Benlik saygısı yüksek ergenlerde depresyon olasılığının daha düşük olduğu gösterilmiştir (Burwell ve Shirk 2006; Guillon ve ark. 2003; Lewinsohn ve ark. 1997). Ergenlikteki baş etme becerilerinden biri sorun çözme ise diğeri atılglanlıktır. Yetersiz sorun çözme beceri düzeyi depresyon ve intihar davranışının ortaya çıkmasında ve sürmesinde önemlidir (Nezu ve ark. 1986; Nezu ve Ronan 1988; Marx ve ark. 1992; Priester ve Clum 1993; Pollock ve Williams 2004; Speckens ve Hawton 2005). Sorun çözme yaklaşımı, ergenlik ve genç yetişkinlik dönemindeki duygusal sorunların önlenmesi ve sağaltımında önemli bir yol olarak görülmektedir (Heppner ve ark. 1984; Spence ve ark. 2003). Çocukluktan sonra ergen için

akranların ve dış dünyanın önemi artmakta, hatta yaşamsal değere ulaşmaktadır. İlişkiyi başlatıp sürdürebilme ve akranların olumsuz etkilerini sınırlayabilme becerileri ergenin ruhsal gelişimi üzerinde etkilidir. Ergenlerde atılganlık becerisi eksikliği hem depresyon (Chan 1993) hem de intihar davranışı için (Eskin 1995; 1996) önemli bir risk etmenidir.

Ergen ve çocuklar, ruh sağlığı sorunlarının görece olarak az incelendiği ve bu tür sorunların ele alınabileceği hizmet sunumunun hem nicelik hem de nitelik bakımından yeterli olmadığı bir nüfus kesimini oluşturmaktadır. Ergenler arasındaki ruhsal sorunların yaygınlığı ve ilişkili olduğu etmenlerin incelenerek ortaya konması sözü edilen gruba verilebilecek ruh sağlığı hizmetlerinin hem planlaması hem de sunulması için önemlidir. Önemli bir ruh sağlığı sorunu olmasına rağmen, ülkemizdeki ergenlik çağı depresyonu ile ilgili çalışmaların sayısı yetersizdir. Sözü edilen gerekçeler göz önüne alınarak tasarlanan bu çalışma, ergenlik dönemi lise öğrencileri arasında depresyonun yaygınlığının ve ilişkili olduğu etmenlerin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Ergenlik döneminin en belirgin özelliklerinden biri, arkadaş grubunun öneminin artmış olmasıdır. Akran grubunun ergenlik dönemiyle birlikte önem kazanmasına karşın genç için aile önemini yitirmiş sayılmaz (Muus 1982). Aile bu dönem çocuğu için hala temel güven kaynağıdır. Bu nedenle, ailesiyle kurduğu ilişkilerin niteliksel özelliklerin ergenin psikolojik durumu üzerinde etkili olması beklenir. Ergenlerin ailelerinden algıladıkları sosyal desteğin az olmasının depresyonlarını yordamakta oluşu, ebeveyn sosyal desteğinin her iki cinsiyetin ruh sağlığı için de önemli olduğunu gösteren Meadows ve arkadaşlarının (2006) araştırmalarıdır.

Lise öğrencisi ergen için akademik başarı durumu önemlidir. Akademik başarısızlığın genci ruhsal açıdan iki şekilde etkileyebileceği bildirilmektedir (Undheim ve Sund 2005). İlkinde, başarısızlık genci kendine belirlemiş olduğu kişisel gelişim ve öğrenme hedeflerine ulaşmasını engellediği için olumsuz etkiler. İkincisinde, ebeveynlerin koyduğu standartlara ulaşamamanın yarattığı hayal kırıklığı genci olumsuz etkiler. Türk toplumunda akademik başarısızlığın yol açacağı düşünülen olaylar, her karne döneminde hem resmi kurumları hem de aileleri korkutmaktadır. Bir başarısızlık durumunda bazı gençler sahte karne düzenlemekten kendini öldürmeye kadar uzanan bir yelpazedeki olumsuz davranışları sergileyebilmektedirler.

Lise yıllarına rastlayan ve Mid-Adolescence (orta ergenlik) dönemi olarak tanınan,

genelde 15-17 yaşları arasında yer alan bu dönem, büyüme ve toplumsallaşma dönemlerinin kritik adımlarıdır. Kendisini yetişkin bir birey olarak görmekle beraber, ergenin, ebeveynlerine gereksinimi yaşamının en üst seviyesindedir. Hem anlamak hem anlaşılma isterken, otorite figürlerine başkaldırı, buna koşut yerleşik toplumsal değerlere isyan ve/veya direnç, olumsuz davranış ve olumsuz alışkanlıkların genelde tümü ergenin aslında kendine karşı kendi kimliğini ispatlama savaşları ve gelecek kaygısıyla baş edememe durumunda, gerçeklerden kaçma realiteleridir.

Yine bu dönemde, somatik büyüme hızlanmaktadır. Ergen, daha geniş sosyal kitlelere katılmaktadır çünkü hem yetenekleri hem de büyümesine paralel olarak karşılaştığı toplumsal yapı gelişmektedir ve değişmektedir. Ergenlerin, kendilerine ve yaşamsal değerlerine örnek aldıkları kişilerde yakından uzağa doğru farklılaşmalar görülebilmektedir. Ebeveyn örnekleri, akraba, komşu gibi yakın çevre ile ve sporcu, politikacı, aktör vb. gibi uzaktaki örneklerle yer değiştirmektedir. Genel olarak literatürde, orta-adölesan dönemi, sessizlik ve sağlamlaştırma dönemi olarak adlandırılmaktadır. Bu yaş grubunda yapılan saha çalışmalarında ilk bakışta dikkat çeken veri, grubun genel olarak sükûnetidir.

2.1.2 Ergenler ve Formel İşlemsel Dönem (Formal Operational Stage)

İlgili literatüre göre, on bir yaşından sonra başlayan ve mantıksal düşünmenin yetişkinler düzeyine eriştiği bu döneme “ Formel İşlemsel Dönem” denir. Bu devrede zihinsel gelişim somut operasyonlardan formel operasyonlara geçer. Formel operasyonlar düzeyine gelen artık yetişkin dünyasıyla tam bir iletişim içine girmeye hazırdır. Çünkü bilişsel gelişimin en son aşamasına gelmiştir. Formel operasyonlar gelişirken bireyin kişilik yapısı da gelişir ve bireyin ahlak anlayışında olduğu kadar, kendini algılayışında da temel değişiklikler yer alır. Bu evrede çocuklar görüşlerini haklı gösterebilecek düşünce kurallarını ve mantık yollarını bulmaya başlarlar.

Piaget'den özetlendiğinde, formel işlemlerin diğer insanlarla işbirliği sayesinde oluştuğunu ileri sürer. Ona göre formel operasyonların gelişimi on iki ile on dört yaş arasında başlar. Operasyon öncesi çocuk eliyle nesnelere yerlerini değiştirip belirli bir sıraya koyabilir. Somut operasyonlar devresindeki çocuk düzenlemeyi semboller aracılığıyla zihinde yapabilir. 7-8 yaşlarından itibaren sosyalleşmeye başlayan çocuk, 11-12 yaşlarında oyun kurallarının kişiler arası anlaşma sonucu meydana geldiğini anlayacak kadar bu alanda ilerlemiş durumdadır. Görüş alışverişi ve tartışma çocuğun yaşamında

önemli bir yer almaya başlar. Formel operasyonlar devresinde ise çocuk semboller düzeyinden bir aşama ötesine giderek düşünce düzeyine ulaşır. Bu düzeye ulaşan bir çocuk, belirli bir sorunu çözebilmek için değişik hipotezler geliştirir ve her hipotezi birer birer dener. Çocuğun düşüncesine ve sorunlara yaklaşmasına bir düzenlilik, formel yapı, akıl yürütme süreci gelmiştir. Somut operasyonlar devresindeki çocuk var olan nesnelere gösteren sembollerle düşünürken, formel operasyonlar devresindeki çocuk olası(muhtemel) seçenekler üzerinde düşünebilir.

Ergenliğin başlangıcı sosyal yaşam içinde ergen için kişisel görüş ve tartışmaları içeren bir işbirliğini gerekli kılar. Bu ise ergenin düşünse kapasitesiyle ilişkili olan anlayışının, algılarının giderek geliştiğini ve daha önce sahip olmadığı bazı düşünsel ve çıkarımsal alışkanlıkları kazandığını gösterir. Bunun sonucu olarak ergenler bazı olasılıklı fikirler üretip, tahmin edebilir ve varsayımlar ileri sürebilirler. Kurdukları varsayımları sınamadan geçirir, soyut düşünür, genellemeler yaparak ve somut kavramları soyutlamalarla açıklayabilir, soyut kavramları kullanarak bir durumdan ötekine geçebilirler. Bu bağlamda, ergenler, giderek birbirlerini ve çevrelerinde olan biteni daha iyi anlayabilirler ve anlamlandırabilirler; başkalarının görüş açılarına göre düşünebilirler ve buna paralel düşünsel anlamda başkalarının yerine kendilerini koyma süreçleri yaşayabilirler. Ergendeki önemli bu gelişmeler, olaylar olmadan sonuçlarını kestirme yeteneğini geliştirir. Bir başka deyişle, söylemeden, harekete geçmeden bir şeyi düşünüp tartma (reflection) süreci, ergeni zihinsel bir tartışmaya, ayrıştırmaya ve sonuç aramaya yöneltir. Bu durum bir anlamda ergenin kendi iç sesiyle konuşarak, düşüncelerine yer araması, kendini ve akranlarını iç sesi ile dinleme ve anlama çabalarıdır.

Piaget de, formel düşünüşün işbirliği yoluyla bir sosyalleşme süreci olduğunu ileri sürer ve şöyle der: “ zekâ söz konusu olduğunda, işbirliği nesnel olarak yürütülen bir tartışmadır. Çalışmada işbirliği, fikirlerde alışveriş, karşılıklı kontroldür.” Piaget’ ye göre, mantığın gelişmesi ve kurulmasında önemli işbirliği önemli bir dizi davranış biçimini temelidir. Formel işlemlerin bu gelişimi, işbirliği ve tartışma olmaksızın gerçekleşemez.

2.1.3 Ahlaksal Düşüncenin Gelişmesi

Bilinmektedir ki algılama ve düşünsel gelişme, çocuğun nesnelere ve olaylarla ilgili bilişsel gelişmesini ifade eder. Çocuk insan ilişkilerini de algılar ve bu alandaki bilişsel gelişme onun ahlaksal (moral) düşüncesinin temelini oluşturur. Kohlberg ahlaksal düşüncenin gelişmesini gösteren yedi aşamalı bir tablo oluşturmuştur. (Kohlberg & Elfenbein, 1975 ; Walker 1980) Bu tabloya göre çocuk en somut ve yüzeysel ahlak anlayışından en soyut ve derin ahlak anlayışına ulaşır. Bu aşamalar aşağıdaki gibi özetlenerek incelenmiştir:

1. Aşama. Ceza (punishment) ve itaat (obedience) yönelimi: Davranış bütünüyle dışarıdan denetlenir. Dışarıdan gelen emirler cezalar ve ödüllmeler davranışın yönünü belirler. Cezalandırılan davranış kötü, ödüllendirilen davranış iyidir. Gücü elinde tutan otoritenin (yetişkinlerin) her dediği doğrudur.

2. Aşama. Bireysellik (individualism), amaca yönelik değiş tokuş (instrumental exchange): Bireyin gereksinimlerini gideren her şey doğrudur. Karşısındaki ile doğru dürüst bir alış veriş ve değiş tokuş kurabilmek bir kimsenin doğru yolda olduğunu gösterir. Bireyler arasındaki anlaşma ve söz verilmelere değer verilir.

3. Aşama. İyi çocuk yönelimi: Diğerlerini, özellikle kişinin aile üyeleri gibi yakını olan kimseleri memnun etmek için yapılan hareketler doğrudur. Bireyin kendisinden bekleneni yapması en doğru hareket biçimidir.

4. Aşama. Yasa ve Düzen (law and order) Yönelimi: Çocuğun algılaması aile sınırlarını aşmış ve tüm toplumu kapsamaya yönelmiştir. Bireyin görevini yapması, yasalara boyun eğmesi, yasayı temsil eden otoriteyi dinlemesi ahlaksal davranış olarak görülür.

5. Aşama. Toplumla Sözleşme (social contracts) Yönelimi: Yasalar önemlidir, ancak bu aşamada yasalar, istenildiğinde değiştirilebilen sözleşmeler olarak görülür. Yasaların amacı toplumun büyük kesimine hizmet edebilmek olduğuna göre, sırası geldiğinde bu amacı gerçekleştiren diğer seçeneklerin düşünülmesinde de bir sakınca olmamalıdır. Sözleşme ve anlaşmalar bir kez yapıldıktan sonra her iki tarafı da bağlayıcı bir özellik taşır.

6. Aşama. Evrensel Ahlak İlkeleri (universally ethical principles) : Bu aşamada bireyin düşünüşünü temel ahlak ilkeleri belirler. Ahlak ilkeleriyle yasalar arasında çoğu kez bir çelişki olmadığı için, ahlak ilkelerine uyan birey kendiliğinden yasaya uygun davranmış olur. Ne var ki, yasa ve ahlak ilkeleri arasında bir çelişki olduğunda, bireyin ahlak ilkelerine uyması beklenir.

7. Aşama. Kutsallıktan Kaynaklanan Ahlak Anlayışı: Bu aşamada birey kendini, içinde yaşadığı toplumu, insan ırkını aşan evrensel bir düzen kurmaya çabalar ve bu kutsal düzenin bir parçası olarak her şeyle uyum içinde yaşamaya yönelir. Bu tip düşünüşün temelinde Mevlana'nın, Yaratıcıya duyulan sınırsız sevgi ve bağlılığın yarattığı, “ Gel ne olursan gel, evimiz gönül evidir, kapısı herkese açıktır” anlayışı yatar.

Kohlberg'e göre gelişim aşamaları evrenseldir ve her aşamada kendinden bir önceki aşama gerçekleşikten sonra kendisini gösterir. Çocuk “ diğer kimsenin” görüşünün, olaya bakışının farkına varıp, onu kendi düşüncesiyle ilişki haline getirebildiği oranda ahlaksal gelişime devam eder. Fakat her bireyde ahlaksal gelişme aşamalarının tümünün gelişmesi beklenemez. Sosyal ve kültürel çevresine bağımlı olarak her birey kendi koşulları içinde ahlaksal gelişmesini sürdürür. Bu nedenle bireyler arasında aşama farklılıkları gözlenebilir.

2.1.4 Rehberlik ve Psikolojik Danışma

Öğrencilerin dönem özellikleri rehberlik hizmetlerinin yanında psikolojik danışma hizmetlerinin de verilmesini gerektirmektedir. “Lise yılları daha çok ergenlik dönemi kapsamında düşünülebilir. Bu dönem ergenin kendini aradığı, değerler oluşturarak kimliğini belirlemeye çalıştığı bir dönemdir. Bu yüzden oldukça bunalımlı geçen bir dönemin sağlıklı aşılabilmesi eğitimde gence yönelik psikolojik hizmetleri zorunlu hale getirir.” Bütün bu durumlar, eğitimde gencin kendini rahat ifade edebileceği, güvendiği ve yakın hissettiği yetişkinlerle sağlıklı ilişkilere girebileceği demokratik bir ortam gerektirir. Ancak rehberlik anlayışının var olduğu ve gence çeşitli yardım hizmetlerinin sunulduğu bir ortam bu süreci sağlıklı bir şekilde yaşamasına yardımcı olabilir. (Yeşilyaprak,2002).

Birey kendini gerçekleştirme çabalarını sürdürürken önemli ya da önemsiz, bilinçli ya da farkında olmadan, bir takım tercihler yapmakta, kararlar almaktadır. Bireyin karar verirken daha bilinçli davranmasına dış baskılardan ve iç çatışmalardan arınık olmasına yardımcı olmak rehberliğin en önemli amacıdır. Bireyin küçük ve önemsiz gibi görünen kararlarında bile mümkün olduğu kadar zengin ve doğru bilgiye dayanmasına, iç çatışmalarından haberdar olmasına, göremediği seçenekleri görmesine ve giderek sorunlarını kendi başına çözebilen bir kişi haline gelmesine yardım etmek rehberliğin başlıca hedefini oluşturmaktadır (Kuzgun,1992)

Psikolojik danışma hizmetleri, temel olarak okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerine destek verir ve koordine eder. Bunun için her öğretim yılı başında çerçeve program hazırlayarak okullara gönderir. Yıl içerisinde okullardan gelen programların ve diğer faaliyet raporlarını inceler ve gerekli değerlendirmeleri yapar. Gerek okuldan gerekse okul dışından başvuran bireylere rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri verir. Bu hizmetler bireysel olarak ya da grupla çeşitli sorunların çözümü için yürütülen hizmetlerdir. Psikolojik Danışma anlamında yardım alanlarından bazıları şunlardır:

- 1.Kaygı
2. Uyumsuzluk
3. Davranış Bozuklukları
4. Ergenlik Sorunları
5. Güvensizlik
6. Okul Korkusu
7. Çaresizlik
8. Kararsızlık
9. Stres
- 10.Çekingenlik
- 11.Tırnak Yeme
- 12.Parmak Emme
- 13.Altını Islatma
- 14.Utangaçlık
- 15.Hiperaktivite
- 16.Aile Sorunları

Rehberlik Hizmetleri

1. Bireysel Rehberlik
2. Eğitsel Rehberlik
3. Mesleki Rehberlik
4. Aile Rehberliği
5. Grup Rehberliği
6. Sosyal Rehberlik

Rehberlik Hizmetlerinin Yardım Alanları Şunlardır

1. Başarısızlık
2. Meslek Seçimi
3. Çocuk Eğitiminde Yaklaşım Yöntemleri
4. İletişim
5. Bilgi Verme
6. Müşavirlik
7. Etkili Ders Çalışma
8. İzleme
9. Sağlıklı Gelişim
10. Oryantasyon
11. Sosyal Etkinlik Programlama

Bireyi Tanıma Hizmetleri

Bireye çeşitli tanılama araçları (zekâ, kişilik, başarı, projektif, algı, ilgi, yetenek) testleri ve envanterleri uygulayarak, çeşitli bilgiler alınması, bireyin kapasitesi, ilgi ve yeteneklerinin tanımlanması, yoluyla sağlanan hizmetlerdir.

Gelişimsel Yardım Hizmetleri

Bireyin tüm kapasitesini en üst düzeyde geliştirmesi ve kullanması için, her gelişim dönemine özgü gösterilmesi gereken yaklaşımlar ve davranışlar konusunda bireye, anne babalara, öğretmenlere verilen hizmetlerdir.

Koordinasyon – İzleme Hizmetleri

İl genelinde okul rehberlik ve psikolojik danışma servislerinde yürütülen hizmetlerin koordine edilmesi, planlanması, eşgüdümün sağlanması ve izlenmesi rehberlik ve araştırma merkezi müdürlüğünce yerine getirilir.

Koruyucu Ruh Sağlığı Hizmetleri

Bireyin psikolojik sağlığını tehdit eden (uyuşturucu madde kullanımı, şiddet gruplarına yönelim, ailedeki iletişim sorunları, yanlış yaklaşımlar) sorunların ve olumsuzluğa iten risk faktörlerinin belirlenerek ortadan kaldırılmasına yönelik bilgiler verilmesi, davranışlar kazandırılması ve gerekli düzenlemelerin yapılmasını kapsar.

Proje- Araştırma Çalışmaları

Yaratıcı üretici ve üstün yetenekli öğrencilerin belirlenmesi, anne-baba eğitimi, engelli öğrencilerin belirlenmesi gibi çeşitli proje, öğrenci başarısızlık nedenleri, öğrenci sorunları ve ihtiyaçları, engelli olma nedenleri, gençler arasındaki intihar olayları ve nedenleri gibi çeşitli araştırma çalışmaları yapılarak sonuçlarının halka, ilgili kurum, kişi ve kamuoyuna duyurulmasını sağlar.

Meslek Seçimi Hizmetleri

Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin çeşitli tekniklerle belirlenmesi, meslekler hakkında bilgi vererek, doğru meslek tercihi yapmaları konusunda mesleki rehberlik hizmetleri verilmesidir.

Bireysel İnceleme Hizmetleri

Çeşitli sorunlar nedeniyle merkeze başvuran vakaların kendileri ve ilgili kişilerle görüşme yapılarak, testler uygulanarak bilgiler toplanması, bu bilgiler yardımıyla tanınması ve bu durumun inceleme raporuyla tespit edilmesi ve ayrıca gerekirse ilgili diğer kurumlara sevk edilmesi hizmetleridir.

www.tarsusram.gov.tr/rehberlik-ve-psikolojik-danisma-hizmetleri-bolumu

Bu bağlamda, çocukluk döneminde, ebeveynleri onları sosyalleştirdiği, yiyecek, barınak, ait olma hissi, sosyal ve duygusal destek sağladıkları için, çocuklar nadiren ebeveynlerinin otoritesini sorgularlar. Ancak ergenlik döneminde, hiyerarşik aile ilişkisi daha eşit hale gelmeye başlar. Ergen, ebeveynlerini eleştirir, ailesi dışında etkilenebileceği kişiler arar. Bunlar gencin kişiliğinin gelişiminde önemli rol oynar. Ergenlik dönemi bir geçiş dönemidir,

Koordinasyon – İzleme Hizmetleri

Genelinde okul rehberlik ve psikolojik danışma servislerinde yürütülen hizmetlerin koordinasyonu sağlanarak, planlanması, eşgüdümün sağlanması ve izlenmesi rehberlik ve araştırma merkezi müdürlüğünce yerine getirilir.

Karşıyucu Ruh Sağlığı Hizmetleri

Bireyin psikolojik sağlığını tehdit eden (uyuşturucu madde kullanımı, şiddet gruplarına katılım, ailedeki iletişim sorunları, yanlış yaklaşımlar) sorunların ve olumsuzluğa iten risk faktörlerinin belirlenerek ortadan kaldırılmasına yönelik bilgiler verilmesi, davranışlar değiştirilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılmasını kapsar.

Proje Araştırma Çalışmaları

Yaratıcı üretici ve üstün yetenekli öğrencilerin belirlenmesi, anne-baba eğitimi, engelli öğrencilerin belirlenmesi gibi çeşitli proje, öğrenci başarısızlık nedenleri, öğrenci sorunları ve ihtiyaçları, engelli olma nedenleri, gençler arasındaki intihar olayları ve nedenleri gibi çeşitli araştırma çalışmaları yapılarak sonuçlarının halka, ilgili kurum, kişi ve kamuoyuna duyurulmasını sağlar.

Meslek Seçimi Hizmetleri

Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin çeşitli tekniklerle belirlenmesi, meslekler hakkında bilgi vererek, doğru meslek tercihi yapmaları konusunda mesleki rehberlik hizmetleri verilmesidir.

Bireysel İnceleme Hizmetleri

Çeşitli sorunlar nedeniyle merkeze başvuran vakaların kendileri ve ilgili kişilerle görüşme yapılarak, testler uygulanarak bilgiler toplanması, bu bilgiler yardımıyla tanı konulması ve bu durumun inceleme raporuyla tespit edilmesi ve ayrıca gerekirse ilgili diğer kurumlara sevk edilmesi hizmetleridir.

www.tarsusram.gov.tr/rehberlik-ve-psikolojik-danisma-hizmetleri-bolumu

Bu bağlamda, çocukluk döneminde, ebeveynleri onları sosyalleştirdiği, yiyecek, barınak, ait olma hissi, sosyal ve duygusal destek sağladıkları için, çocuklar nadiren ebeveynlerinin otoritesini sorgularlar. Ancak ergenlik döneminde, hiyerarşik aile ilişkisi daha eşit hale gelmeye başlar. Ergen, ebeveynlerini eleştirir, ailesi dışında etkilenebileceği kişiler arar. Bunlar gencin kişiliğinin gelişiminde önemli rol oynar. Ergenlik dönemi bir geçiş dönemidir,

Bu bağlamda, çocukluk döneminde, ebeveynleri onları sosyalleştirdiği, yiyecek, barınak, olma hissi, sosyal ve duygusal destek sağladıkları için, çocuklar nadiren ebeveynlerinin normesini sorgularlar. Ancak ergenlik döneminde, hiyerarşik aile ilişkisi daha eşit hale gelmeye başlar. Ergen, ebeveynlerini eleştirir, ailesi dışında etkilenebileceği kişiler arar. Bunlar gencin kişiliğinin gelişiminde önemli rol oynar. Ergenlik dönemi bir geçiş dönemidir,

(www.tarsusram.gov.tr/rehberlik-ve-psikolojik-danisma-hizmetleri-bolumu)

kurumlara sevk edilmesi hizmetleridir. konulması ve bu durumun inceleme raporuyla tespit edilmesi ve ayrıca gerekirse ilgili diğer ölçümle yapılarak, testler uygulanarak bilgiler toplanması, bu bilgiler yardımıyla tanı Çeşitli sorunlar nedeniyle merkeze başvuran vakaların kendileri ve ilgili kişilerle

Bireysel İnceleme Hizmetleri

verilmisidir. ilgi vererek, doğru meslek tercihi yapmaları konusunda mesleki rehberlik hizmetleri Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin çeşitli tekniklerle belirlenmesi, meslekler hakkında

Meslek Seçimi Hizmetleri

dayanmaktadır. araştırma çalışmaları yapılarak sonuçlarının halka, ilgili kurum, kişi ve kamuya niyaçları, engelli olma nedenleri, gençler arasındaki inihar olayları ve nedenleri gibi çeşitli öğrencilerin belirlenmesi gibi çeşitli proje, öğrenci başarısızlık nedenleri, öğrenci sorunları ve Yaratıcı üretici ve üstün yetenekli öğrencilerin belirlenmesi, anne-baba eğitimi, engelli

Proje- Araştırma Çalışmaları

kazandırılması ve gerekli düzenlemelerin yapılmasını kapsar. faktörlerinin belirlenerek ortadan kaldırılmasına yönelik bilgiler verilmesi, davranışlar genellem, ailedeki iletişim sorunları, yanlış yaklaşımlar) sorunların ve olumsuzluğa iten risk Bireyin psikolojik sağlığını tehdit eden (uyuşturucu madde kullanımı, şiddet gruplarına

Koruyucu Ruh Sağlığı Hizmetleri

merkezi müdürlüğüne yerine getirilir. koordine edilmesi, planlanması, eşgüdümün sağlanması ve izlenmesi rehberlik ve araştırma İl genelinde okul rehberlik ve psikolojik danışma servislerinde yürütülen hizmetlerin

Koordinasyon – İzleme Hizmetleri

10 ile 19 yaş arası gençlerin gelişimine yönelik pek çok program ABD'de geliştirilmiştir. Bu tür programlar gençler arasında görülen suç işleme, uyuşturucu kullanma, oku başarısızlığı, erken yaş hamilelik oranlarının azalmasında etkili olmuştur. Ergenlik çağında

yapıldır (Aydın, 1997, s:158,159).

Ergenler iyi bildikleri ve deneyimli oldukları konularda soyut işlemsel düşünceden yararlanma eğilimindedirler. Çocuklar ve ergenler yaşantıları ve deneyimlerinin birikimi sonucu yoğun bilgi birikimine sahip olurlar. Oyunlar, hobiler, spor ve geçitli ders konuları, geçitli yaşam alanlarındaki deneyimleri üst seviyede olgunlaşmış düşünce yapısını mümkün kılar. Bazı durumlarda bilgi birikiminden başka soyut işlemsel düşünceye bağlı akıl yürütme durumu, bilgi birikimine katkı sağlar. Gerek somut ve soyut işlemsel düşüncedeki değişiklikler, gerekse yaşantı deneyimleri ve bilgi birikimi ergenin bilişsel dünyasını

olduğunu göstermektedir.

Ergenler üzerinde yapılan geçitli araştırmalar incelendiğinde, anne-babanın çocuklarına yaklaşım biçimlerinin, onların kişilik özelliklerinin biçimlenmesinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. (Cüceloğlu 1987, Winder ve Rau 1982, Watson ve Fro-tinsky 1988, Ekşi 1990, Oskay 1985, Bulut 1990). Bu gelişmelerin birçoğunda ebeveyn eğitiminin çocuk ve ergenler için önemli bir ailesel demografik özellik olduğu vurgulanmaktadır. Türkiye'de ilköğretim öğrencileriyle yapılan çalışmalar (Hortaçsu 1994; Hortaçsu 1995) anne-baba eğitiminin çocuğun davranışsal, sosyal, duygusal özellikleri ile akademik durumları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

2.2 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

edileceklerinden çok daha fazla olacaktır.

Hamburg (1986), ergenlerin gelişimleri sırasında kendilerine, ben nasıl bir insan olmak istiyorum, bu insanı olmak için ne gibi özelliklere sahip olmalıyım sorularını sormalarının önemine işaret etmiştir. Pek çok genç, geleceği kendi seçimleriyle oluşturabileceği konusunda şüphelidir. Ergenlerin yapıcı modeller ve rehberlere ihtiyaçları vardır. Ergenlerin kendilerini tanımlarına yardımcı olmalı, insan biyolojisi, sigara, alkol ve uyuşturucunun vücudadaki etkisi, beslenme, spor, cinsellik hakkında bilgilendirilmelidirler. Eğitimsizler ve alanda gelişen diğer uzmanlar bunu başarabilmek için birlikte bir ekip halinde çalışmalıdırlar. Unutmayalım eğitim bir ekip işidir. Ekip halinde elde edilebilecek başarılar tek bir kişinin elde

etmemelidir (Könel, 1986; Muuss, 1990).

bu dönemde ergen pek çok çocuksu davranıştan vazgeçmeli ve uygun yetişkin davranışlarını

çocukları olan ana-babalar öğleden sonra saat 3 ile 6 arasında çocuklarının hayatında oldukça kritik bir zaman olarak değerlendirilmektedir. Bunun başlıca nedeni, okulun bu saatlerde başlamesi, ana-babaların işte çalışıyor olmaları ve gencin bu boş zaman aralığını nasıl geçireceği ile ilgili seçimler yapmada kendi başına olması sayılabilir. Bu seçimler risk ya da fırsatlar içerir. Gençler için geliştirilen pek çok program bu saatler arasında hizmet vermeye, akşam saatlerinde ve hafta sonlarında da çalışmaya özen göstermektedir. Ayrıca yaz aylarında da tam zamanlı olarak gençlere gelişim olanakları sağlayan programlar sunulmaktadır. Gençlerin yaşlarına uygun, kaliteli, onları etkin öğrenmeye teşvik edici, yetişkinin destekleyici rol üstleneceği programlar sunmak oldukça önemlidir. Bu programlarda çalışacak kişilerin ergenlik döneminin gelişimsel özellikleri ile ilgili bilgiye, gençlerle çalışabilecek deneyim ve eğitime sahip olması gereklidir (Wilson, 2000).

Ergenliğin başlangıcıyla, ergenin sosyal dünyası genişler, bağımsızlık ve girişkenlik arayıcı artar. Ergenin kendi şahsiyetini oluşturmaya, öz-değerini ve öz-yeterliliğini geliştirmesi gerekir. Pek çok ergen aileden ayrılmaya hazırlanmaya başlar, aile rolleri ve aile üyeleri tekrar tanımlanır. Bu süreç ergen ve çevresi arasında sürüşmeye, çatışmaya, yabancılığa yol açabilir. Bugün babanın geniş, annenin ev hanımı olduğu aile yapıları değişmiştir. Günümüzde her iki ebeveyn de gelişmekte veya tek ebeveynli aileler vardır. Ayrıca üvey ebeveynle ilişkiler, ergenin yalnızlığını, izolasyonunu, hassasiyetini, yabancılaşmasını artırır. İlkokuldan ortaokula geçiş ergenleri zorlamaktadır. Ergenlerin bazıları arkadaşlarından destek aramakta, alkol, uyuşturucu, cinsellikle kaçışlar bulmaktadır. Çağımızda genelde ergenler kimliklerini geliştirirken kendi başınadılar (Muss, 1990; Bronfenbrenner, 1986; Koptagel-Ijal, 2001; Shapiro, 2000).

Ergenlikte, birey biyolojik ve sosyal alanlarda ortaya çıkan değişim ve gelişimlerin yarattığı yeni sorunlarla ve sıkıntılarla uğraşmak zorundadır. Önemli olan yaşanan sorun ve sıkıntılar değil, bunlarla baş edilecek, onları gözdebilecek kişisel kaynağın var olup olmamasıdır. Bu, dayanıklılık olarak ifade edilen, kişinin baş edebilme gücüdür (Klohn 1996; Masten 2001). Bir baş etme kaynağı olan sorun gözde beceri düzeyinin depresyon ve intihar gibi ruhsal sorunlar yaşanıp yaşanmayacağına belirlediği bildirilmektedir (Chang 2002; Hepner ve ark. 1984; Priestler ve Clum 1993; Speckens ve Hawton 2005; Spence ve ark. 2003; Eskin ve ark. 2007).

Depresyon açısından yaşam evreleri arasında cinsiyete göre farklılık görülmektedir. Depresyon öncesi kız ve erkek çocuklar arasında depresyon bakımından bir fark gözlenmezken Barber ve Horowitz (2002), ergenlikle birlikte, depresyon kızlar arasında erkeklerden daha fazla görülmeğe başlamaktadır (Nolen-Hoeksema ve Girgus 1994). Gelişimsel psikopatoloji açısından, herhangi bir hastalığın veya uyumsuzluğun ortaya çıkmasında risk ve dayanıklılık etmenleri ile koruyucu etmenlerin zaman içinde ve birtakım biyolojik parametrelere göre değişimlerinin önemli olduğunu belirtmektedir (Shirk ve ark. 2000; Wenar 1994).

Depresyon ergenlik döneminin en önemli ruh sağlığı sorunudur (Dopheide 2006; Martin ve Pachler 2005; Petersen ve ark. 1993; Whiting 1981). Bu dönemde depresyonun görülme sıklığının %5 ile %20 arasında değiştiği bildirilmektedir (Lewinsohn ve ark. 2000; Lewinsohn ve ark. 2003; Saluja ve ark. 2004). Çocukluk döneminde daha az görülmesine karşın, depresyonun ergenlikle birlikte görülme sıklığı belirgin bir biçimde artmaktadır. Depresyonun yaşam boyu görülme sıklığı çocukluk döneminde %3'ten az olduğu halde ergenlik döneminde oran %14'e ulaşmaktadır (Lewinsohn ve ark. 1998). Bu dönemde görülen depresyonun kişiliklerine benzer sonuçları olmaktadır. Depresyon, ergen için hem yeti yitimine sebep olmaktadır hem de intihar davranışı için bir risk etmeni oluşturmaktadır (Gröholt ve ark. 2000; Lewinsohn ve ark. 2005; Sourander ve ark. 2001; Eskin ve ark. 2007).

İlgili alan yazın (literatür) incelendiğinde, ergenlik döneminde depresyonun bazı faktörler, ailesel ve okulla ilgili özelliklerle ilişkili olduğu görülmektedir. Görülmesi, kızlar arasında depresyonun erkeklerden daha yaygın olduğunu (Allgood-Merten ve ark. 1990; Nolen-Hoeksema and Girgus 1994) ve ebeveyn ölümlü veya ayrılığı (Denton ve Kampfe 1994), aile üyelerinde psikiyatrik bir rahatsızlığın olması (Denton ve Kampfe 1994; Lewinsohn ve ark. 1994; Williamson ve ark. 1995), istismar ve ihmale maruz kalma, ebeveyn ve arkadaşları ile ilişkili olma (Meadows ve ark. 2006), okul başarısızlığı ve düşük ortalaması (Undheim ve Sund 2005) ile ilişkili olduğunu bildirmektedir.

BÖLÜM 3 YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplaması, gözümlemesi ve yorumlanması ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören ergenlerin ergenlik dönemini etkileyen Faktörler ve bu dönemle ilgili düzeylerine yönelik olarak yapılmış tarama modeli niteliğinde bir araştırmadır. Ortaöğretimdeki gençlerin ergenlik dönemini etkileyen faktörler ve bu dönemle ilgili bilgi düzeylerini belirlemeye yönelik ayrıntılı ve objektif verilere, ergenlere uygulanan anket ile ulaşılmaya çalışılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2009 – 2010 öğretim yılında KKTÇ'de eğitim – öğretim faaliyetlerini sürdüren ortaöğretim kurumları oluşturmaktadır. Örneklem ise KKTÇ sınırları içerisinde bulunan Lefkoşa bölgesinden rassal yolla seçilen ortaöğretim kurumları ve bu kurumlardaki 645 ergen öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket, örneklem olarak seçilen 645 ergen tarafından cevaplanmıştır.

Evreni oluşturan ortaöğretim kurumlarının tümüne ve bu öğretim basamağında öğrenim gören ergenlere ulaşmanın zaman ve ekonomik açıdan zorlukları nedeniyle, rassal yöntem yolu kullanılmıştır.

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi, belirtilen 6 ortaöğretim okulundan 645 ergene ulaşılmıştır. Ergenler bazı sorulara yanıt vermemiş ve araştırmacı yanıt verilenler doğrultusunda analizlerini yapmıştır.

Sınıf	N	%
9.Sınıf	143	22.0
10.Sınıf	119	18.5
11.Sınıf	177	27.5
12.Sınıf	206	32.0
Toplam	645	100,0

Tablo 2 Anketin Uygulandığı Ergenlerin Öğrenim Gördüğü Sınıf Sayısı

Tablo 1'de görüldüğü gibi Lekeşa ilçesinden 6 okulda toplam 645 kişiye anket uygulanmıştır.

Okul Adı	N	%
20 Temmuz Fen Lisesi	85	13.2
Bülent Ecevit Anadolu Lisesi	91	14.1
Lekeşa Türk Lisesi	147	22.8
Sedat Simavi Endüstri ve Meslek Lisesi	76	11.8
Yakın Doğu Koleji	68	10.5
Türk Maarif Koleji	178	27.6
TOPLAM	645	100

3.3. Verilerin Toplanması

3.3.1. Ölçme Aracının Geliştirilmesi

Betimsel nitelikte olan çalışmada sonuca ulaşabilmek için rassal yöntem yoluyla belirlenen ortaöğretim okullarında öğrenim gören ergenlere iki kısımdan oluşan 54 maddelik anket uygulanmıştır. (bkz. Ek: 1)

Kullanılan ölçme aracı (Anket), Spielberger ve arkadaşları tarafından 1970'de geliştirilmiş olan STA-I-State Trait Anxiety Inventory, 1983 yılında Öner ve LeCompte tarafından Türkiye'ye çevrilerek, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış ve değişik gruplarda uygulanmıştır. (Öner N., LeCompte, 1983, Spielberge). STA-I, durumluk ve sürekli olmak üzere 2 farklı kaygı düzeyini ölçen bir testtir. Bu çalışmada konu ile ilgili olabileceği düşünülen Spielberger Envanteri'nin ilgili bölümü ele alınmıştır. Anket 1995 yılında Dr. Deniz ÇALISKAN tarafından yapılan 'Abdinpasa Sağlık Grup Başkanlığı Bölgesindeki Dört Lisede Gençlerin Ergenlik Dönemi İle İlgili Bilgi Düzeyleri Ve Etkili Faktörler' adlı tez çalışmasında da kullanılmıştır.

Anket, araştırmacı tarafından uzman görüşleri de alındıktan sonra Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanına uyarlanmış ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören ergenlere uygulanarak güvenilirlik katsayısı .794 olarak bulunmuştur.

3.3.2. Ölçme Aracının Uygulanması

Anketleri uygulayabilmek için KKTTC Milli Eğitim, Gençlik Ve Spor Bakanlığı Ortaöğretim Dairesi Müdürlüğü'ne dilekçe ile (bkz. Ek: 2) başvurulmuş, Genel Ortaöğretim Dairesi Yöneticiliği'nden anketi uygulayabilmek için gerekli izin alınmıştır.

(bkz. Ek: 3) İzin alındıktan sonra Ekim 2009 – Mart 2010 tarihleri arasında ilgili okullara gidilerek, okul yöneticileri, okul sorumlu öğretmenleri ile görüşülüp, onlara anketle ilgili bilgi verilmiştir. Okul yöneticilerinin, sorumlu öğretmenlerin onayının alınmasının ardından öğretmenlerle görüşülerek, anketin amacı anlatılmıştır. Bunun devamında yanıtlanmak için ilgili okullara bırakılan anketler kısa bir süre sonra tekrar okullara gidilerek, toplanmıştır.

Seçenek	Ağırlık	Sınırları
Hıçbir zaman	1	1.00-1.75
Bazen	2	1.76-2.50
Çoğunlukla	3	2.51-3.25
Her zaman	4	3.26-4.00

3.4. Verilerin Çözümlemesi

Anketin değerlendirilmesi bölüm bölüm yapılmıştır. Toplam 645 ergene ulaşılmış fakat bazı bölümler ve maddeler bazı kişiler tarafından yanıtız bırakıldığından dolayı o kişiler o alt problemin analizinde değerlendirme dışı bırakılmıştır. Bu nedenle analizlerin bir kısmında 645'in altında örneklem görülmesi bundan dolayıdır.

Örneklem alınan okullarda doldurulup, geri dönen anketlerden elde edilen bilgiler, araştırmacı tarafından veri kodlama tablolara tek tek işlenmiş, elde edilen verilerin analizi bilgisayar ortamında SPSS paket programından yararlanarak, yüzde, t-test, ANOVA (F-test), Çoklu Karşılaştırma İstatistiksel Analiz sonuçları için de LSD/Schafte testi uygulanarak elde edilmiştir.

Araştırmaya alınan 20 maddelik ölgeği, 4'ten (Tümüyle) 1'e (Hiç) doğru puanlar verilerek SPSS paket programında analiz edilmiştir.

Analiz sonuçlarının açıklanmasında her maddeye ilişkin olarak hesaplanan ortalamalar öğrencilerin ergenlik dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri olarak kabul edilmiştir. Ergenlerin ergenlik dönemi ile ilgili bilgilerine yönelik ortalamalarına göre aşağıda sınırları verilen seçeneklerde yer almıştır.

3.4.1. Ortaöğretimde Gören Ergenlerin Ergenlik Dönemini Etkileyen Faktörler İle Ergenlerin Bu Dönemle İlgili Bilgi Düzeylerine Yönelik Uygulanan Anketin Analizleri

Ergenlerin Ergenlik Dönemini Etkileyen Faktörler İle Ergenlerin Bu Dönemle İlgili Bilgi Düzeylerine Yönelik Uygulanan Anketin Analizleri

Tablo 3 Örneklemin Cinsiyete Göre Dağılımı ve Yüzdesi

Cinsiyet	N	%
Erkek	332	51,8
Kız	309	48,2
Toplam	641	100,0

Tablo 3'de görüldüğü gibi % 51,8 oranında 332 erkek ve % 48,2 oranında 309 kız

ergen örnekleme alınmıştır.

Tablo 4 Örneklemin Doğum Yılına Göre Dağılımı ve Yüzdesi

Doğum Tarihi	N	%
1992	209	33,8
1993	37	26,9
1994	119	21,0
1995	47	18,3
Toplam	618	100

Tablo 4'de görüldüğü gibi örnekleimde 1992 yılında doğan 209 (% 33,7), 1993 yılında doğan 37 (% 26,9), 1994 yılında (% 21,0) ve 47 ergen ise (%18,3) 1995 yılında doğan 47 ergeni belirlemiştir.

Tablo 5 Ergenlerin Demografik Özelliklerine Ait Bulgular

	N	%
Eve size ait odanız var mı?	554	86.6
Evet	84	13.1
Hayır		
Aile Tipiniz		
Çekirdek aile	563	87.6
Geniş aile	25	3.9
Anne ölmüş	9	1.4
Baba ölmüş	12	1.9
Boslanmış	21	5.3
Eveki kişi sayısı		
2 Kişi	16	2.5
3 Kişi	108	16.9
4 Kişi	352	55.2
5 Kişi	113	17.7
6 Kişi	42	6.6
7 Kişi	7	1.1
Annenin yaşı		
30-40 yaş	301	48.5
41-45 yaş	201	32.4
46-50 yaş	82	13.2
51-55 yaş	31	5.0
56-60 yaş	6	1.0
Annenin Eğitim Durumu		
İlkokul mezunu değil	26	4.1
İlkokul mezunu	106	16.8
Ortaokul mezunu	85	13.4
Lise mezunu	312	49.4
Yüksek I. Veya doktora mezunu	103	16.3
Annenin mesleği		
Ev hanımı	304	48.3
Emekli	23	3.7
Diğer	302	48.0

Ergenlere evlerinde kendilerine ait odalarının olup olmadığını sorduğumuzda %86,6'sı evet yanıtını verirken, %13,1'i ise hayır yanıtını vermiştir.

Babamın Yaşı	Babamın Eğitim Durumu	Babamın mesleği	Altenizin Toplam Geliri	Gazete ve Dergi Okurmusunuz?
35-40 yaş	İlkokul mezunu değil	İşsiz	1237 TL den az	Hıçbiri
41-45 yaş	İlkokul mezunu	Emekli	1237 TL	Her ikisinde
46-50 yaş	Ortaokul mezunu	DİĞER	2001-3000 TL	Yalnız Dergi
51-55 yaş	Lise mezunu	Emekli	3001-4000 TL	Yalnız Gazete
56-60 yaş	Yüksek İ. Veya doktora mezunu	İşsiz	4001-5000 TL	Her ikisinde
			5001 TL ve Üzeri	
83			32	39
221			551	44
188			55	44
73			12	44
37.8			48.3	44
32.1			3.7	44
12.5			48.0	44
3.4			5.5	44
			11.6	44
			16.7	44
			21.6	44
			17.9	44
			11.4	44
			66	44
			89	44
			67	44
			97	44
			125	44
			104	44
			16.7	44
			29.0	44
			7.2	44

Ergenlere gazete veya dergi okuyup okumadıklarına ilişkin soru sordüğümüz zaman; Ergenlere gazete okuduğunu, %29.0'ı yalnız gazete okuduğunu, %8.1'i yalnız dergi okuduğunu, %55.7'si her ikisini de okuduğunu, %7.2'si ise hiçbirini okumadığını belirtmiştir.

Ergenlerin ailelerinin toplam gelir düzeylerine baktığımız zaman, 1237TL'den az olanların %5.5, 1237TL olanların %11.6, 1238-2000TL olanların 16.7, 2001-3000TL olanların %21.6, 3001-4000TL arasında olanların %17.9, 4001-5000TL arasında olanların %11.4, 5001TL ve üzeri olanların %15.3 oranında olduğunu belirtmişlerdir.

Ergenlerin babalarının mesleklerinden olanların oranı ise %89.2 şeklindedir. Ergenlerin babalarının mesleklerinde ise işsiz olanların %1.9, emekli olanların %3.4 oranında olduğu saptanmıştır. Eğitim durumları ise; ilkökul mezunu olmayanların %2.1 oranında, ilkökul mezunu olanların %19.0, ortaokul mezunu olanların %16.5, lise mezunu olanların %39.1, üniversite mezunu olanların ise %23.3 oranında olduğu saptanmıştır. Ergenlerin babalarının yaşlarında olanların %14.2 oranında olduğu, 41-45 yaşa sahip olanların %37.8, 46-50 yaşa sahip olanların %32.1, 51-55 yaşa sahip olanların 12.5, 56-60 yaşa sahip olanların ise %3.4 oranında olduğu saptanmıştır. Eğitim durumları ise; ilkökul mezunu olmayanların %2.1 oranında, ilkökul mezunu olanların %19.0, ortaokul mezunu olanların %16.5, lise mezunu olanların %39.1, üniversite mezunu olanların ise %23.3 oranında olduğu saptanmıştır.

Ergenlerin babalarının yaşlarında olanların oranı ise %48.0 şeklindedir. Ergenlerin annelerinin mesleklerinde ise ev hanımı olanların %48.3, emekli olanların %49.4, üniversite mezunu olanların ise %16.3 oranında olduğu saptanmıştır. Ergenlerin annelerinin yaşlarında olanların %16.8, ortaokul mezunu olanların %13.4, lise mezunu olanların %41.0 oranında olduğu saptanmıştır. Eğitim durumları ise; ilkökul mezunu olmayanların %4.1 oranında, ilkökul mezunu olanların %16.8, ortaokul mezunu olanların %13.4, lise mezunu olanların %32.4, 46-50 yaşa sahip olanların %48.5 oranında olduğu, 41-45 yaşa sahip olanların %32.4, 46-50 yaşa sahip olanların %13.2, 51-55 yaşa sahip olanların 5.0, 56-60 yaşa sahip olanların ise %1.0 oranında olduğu saptanmıştır. Eğitim durumları ise; ilkökul mezunu olmayanların %4.1 oranında, ilkökul mezunu olanların %16.8, ortaokul mezunu olanların %13.4, lise mezunu olanların %49.4, üniversite mezunu olanların ise %16.3 oranında olduğu saptanmıştır.

Ergenlerin annelerinin yaşlarında olanların oranı ise %48.0 şeklindedir. Ergenlerin annelerinin mesleklerinde ise ev hanımı olanların %48.3, emekli olanların %49.4, üniversite mezunu olanların ise %16.3 oranında olduğu saptanmıştır. Ergenlerin annelerinin yaşlarında olanların %16.8, ortaokul mezunu olanların %13.4, lise mezunu olanların %41.0 oranında olduğu saptanmıştır. Eğitim durumları ise; ilkökul mezunu olmayanların %4.1 oranında, ilkökul mezunu olanların %16.8, ortaokul mezunu olanların %13.4, lise mezunu olanların %49.4, üniversite mezunu olanların ise %16.3 oranında olduğu saptanmıştır.

Ergenleri tanıtmaya yönelik diğer bir soru ise aile tipleri sorusudur. Çekirdek aileye sahip ergenlerin oranı %87.6, geniş aile %3.9, annesi hayatta olmayanlar %1.4, babası hayatta olmayanlar %1.9, anne babası boşanmış olanların oranı ise 5.3 şeklindedir.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUM

4.1. Genel Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın amacına yönelik olarak ergenlerin ergenlik dönemi ile ilgili genel bilgilerine, araştırmanın alt amaçlarına ilişkin bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1.1 Alt Probleme Yönelik Bulgular ergenlerin Ergenlik dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri

Tablo 6 Ergenlerin Ergenliğe Başlama Yaşına Yönelik Genel Bilgileri

Yaş	N	%
8-10 yaş	32	5.2
11-13 yaş	411	66.6
14-16 yaş	160	27.5
17 yaş ve üzeri	5	.8
Toplam	617	100,0

Araştırmaya katılan ergenlerin ergenliğe başlama yaşı olarak %5.2'si 8-10 yaş arası, %66.6'si 11-13 yaş arası, %27.5'i 14-16 yaş arası, %0.8'i ise 17 yaş ve üzeri olduğunu belirtmiştir.

KONULAR		BİLGİ VAR		BİLGİ YOK	
1. Kendi cinsime ait	N	493	63		
beden yapısı ve	%	88.7	11.3		
oluşan değişiklikler					
2. Karşı cinsie ait	N	446	100		
beden yapısı ve	%	81.7	18.3		
oluşan değişiklikler					
3. Üreme	N	472	70		
sagliğı(gebelik	%	87.1	12.9		
doğumale					
planlaması					
yöntemleri, cinsel					
yolla bulaşan					
hastalıklar					
4. Cinsellikle ilgili	N	454	82		

Tablo 8 Ergenlerin ergenlikle ilgili bazı bilgi düzeylerine yönelik yüzde değerleri

ve üzeri olduğunu belirtmiştir

Arastırılmaya katılan ergenlerin ergenliğim bitiş yaşı olarak %1.1'i 12-14 yaş arası, %23.8'i 15-17 yaş arası, %66'sı 18-20 yaş arası, %7.5'i ise 21-23 yaş arası %1.7'si ise 24 yaş

Yaş	N	%
12-14 yaş	7	1.1
15-17 yaş	147	23.8
18-20 yaş	407	66
21-23 yaş	46	7.5
24 yaş ve üzeri	10	1.7
Toplam	617	100.0

Tablo 7 Ergenlerin Ergenliğim Bitiş Yaşına Yönelik Genel Bilgileri

	N	%
Çok iyi	232	38.7
İyi	245	40.9
Orta	99	16.5
Zayıf	11	1.8
Çok zayıf	12	2.0
Toplam	599	100.0

Tablo 9 Ergenlerin ergenlik dönemine ilişkin bedensel – ruhsal- cinsel değişiklikler konusunda kendi bilgi düzeylerine yönelik bulgular

Tablo 8'de görüldüğü gibi ergenlerin "kendi cinslerine ait beden yapısı ve oluşan değişiklikler" hakkında %88.7'sinin bilgisinin olduğu, %11.3'ünün bilgisinin olmadığı, "Karşı cinsle ait beden yapısı ve oluşan değişiklikler" konusunda ise %88.7'sinin bilgisinin olduğu, %11.3'ünün ise bilgisinin olmadığı, "Üreme sağlığı (gebelik doğuma ile planlaması yöntemleri, cinsel yolla bulaşan hastalıklar" konusunda %87.1'inin bilgisini vermesi, %12.9'unun ise bilgisinin olmadığı, "Cinsellikle ilgili konular (kız erkek arkadaşlığı)"da ise %84.7'sinin bilgisinin olduğu, %15.3'ünün bilgisinin olmadığı, "Ergenlikte Görülen duygusal ve ruhsal değişiklikler" hakkında ise %84.1'inin bilgisinin olduğu, %15.9'unun bilgisini vermediği saptanmıştır. Tablodan da görüldüğü gibi ergenler gerek kendi gerekse de diğer cinsle ilgili bilgilere ihtiyaç duymakta, ayrıca ergenlikte görülen duygusal ve ruhsal değişikliklerle ilgili de bilgi sahibi olduklarını vurgulamaktadırlar. Okullarda cinsel eğitim olmasına rağmen bu yüksek orandaki bilgi düzeyinin hangi kanallardan geldiği ve doğru bilgiler olup olmadığı ise önemlidir.

Ergenlikte Görülen arkadaşlığı)	N	Kız erkek konular (kız erkek arkadaşlığı)	
		%	%
	455	84.7	15.3
duygusal ve ruhsal değişiklikler	86	84.1	15.9

	N	%
Aile	338	65.8
Okul	239	76.9
Sağlık	140	59.6

bulgular
 Tablo 11 Ergenlik dönemi dönem yaşamadan önce, ergenlere yaşayacağı bedensel – ruhsal-
 cinsel değişiklikler konusunda kimden veya nereden ergene bilgi verilmesine yönelik

Tablo 10'da %89.9 ergen ergenlik dönemi yaşamadan önce, ergenlere yaşayacağı bedensel – ruhsal- cinsel değişiklikler konusunda bilgi verilmesini, %10.1 ise bilgi verilmemesini belirtmiştir.

	N	%
Evet	535	89.9
Hayır	60	10.1
Toplam	595	100.0

Tablo 10 Ergenlik dönemi dönem yaşamadan önce, ergenlere yaşayacağı bedensel – ruhsal-
 cinsel değişiklikler konusunda bilgi verilip verilmemesine yönelik bulgular

Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile İlgili Beklentileri

4.1.1 I. Alt Probleme Ait Bulgular

Ergenlerin ergenlik dönemine ilişkin bedensel – ruhsal- cinsel değişiklikler konusunda kendi bilgi düzeylerine yönelik bulgulara Tablo 9'da yer verilmiştir. Ergenlerin bu dönemde ilgili kendi bilgi düzeyleri; çok iyi olan ergenlerin %38.7 oranında olduğu, %40.9'u İyi olduğu, %16.5'inin orta olduğu, %1.8'inin zayıf olduğu, %2.0'inin ise çok zayıf olduğu saptanmıştır. Bilgi düzeylerinin çok iyi ve iyi olduğunu belirtenlerin toplamı ise %79.6 olup oldukça yüksek sayılabilir bir orandır.

Tablo 12'de görüldüğü gibi, ergenlik dönemi ile ilgili ergenlerin %14.4'ü okulda bilgilendirme, %14.4'ü aile desteği, %39.2'si anlayış ve saygı önerisini, %13.4'ü bilgilendirme ve aile desteği önerisini verirken, %18.6'sı ise çocukların bilgilendirilmesi, %18.6'sı ise ergenlerin bilgilendirilmesi önerisini getirmiştir.

	N	%
Okulda bilgilendirme	14	14.4
Aile desteği	14	14.4
Anlayış ve saygı	38	39.2
Ailelerin bilgilendirilmesi	13	13.4
Çocukların bilgilendirilmesi	18	18.6
Toplam	97	100.0

Tablo 12 Ergenlik dönemi ile ilgili ergenlerin önerilerine yönelik bulgular

Ergenlik dönemi dönem yaşamadan önce, ergenlere yaşayacağı bedensel – ruhsal- cinsel değişiklikler konusunda kimden veya nereden ergene bilgi verilmesine yönelik olarak ergenlerin %65.8'i aileden, %76.9'u okuldan, %59.6'sı sağlıktan, %41.9'u Tv, radyodan, %50.2'si ise dergi, gazete, kitaplardan, %5.6'sı ise diğer kaynaklardan verilmesi gerektiği saptanmıştır.

TV, radyo	82	41.9
Dergi, gazete, kitap	98	50.2
Diğer	17	5.6

4.1.2 II. Ait Probleme Ait Bulgular

Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile İlgili Sorunlarına yönelik Bulgular

Tablo 13 Ergenlerin Ergenlik döneminde karşılaştığı en önemli üç soruna dair bulgular

	N	%
Siville	249	67.9
Sinir bozukluğu	110	47
Asilik	51	24.2
Psikolojik sorunlar	17	10.2
Kıllanma	55	20.9
Sakal Çıkması	24	9.3
Ailevi sorunlar	63	24.5
Kilo Alma	41	21.6
Boy Uzaması	25	14.8
Ruhsal sorun	47	18.2
Duyusal değişiklik	98	42.4

Ergenlerin ergenlik döneminde karşılaştığı en önemli üç sorunu şu şekilde belirtmiştir. İlk sorun olarak %67.9 oranında ergen sivilce sorununu, ikinci sorun olarak sinir bozukluğu %47, üçüncü sorun olarak ise duygusal değişiklikleri olduğu saptanmıştır.

4.1.3 III. Alt Probleme Alt Bulgular

Ergenlerin Ergenlik Döneminde Oluşan Fiziksel Değişiklikler Hakkındaki Bilgi Düzeyleri

Tablo 14 Hem kız hem de erkeklerde ergenlik döneminde meydana gelen değişikliklerle ilgili yüzdelik oranları.

Yukarıdaki tabloda hem kız hem de erkeklerde ergenlik döneminde meydana gelen değişikliklerle ilgili yüzdelik oranları verilmiştir.

		KIZLARDA				ERKEKLERDE			
		OLUR	OLMAZ	BİLMİYORUM	OLUR	OLMAZ	BİLMİYORUM		
1. Hızlı ağırlık artımı	%	59.1	15.7	25.1	66.3	12.8	68	111	
	N	301	80	128	352	68			
2. Hızlı boy uzaması	%	70.2	16.4	9.4	88.9	5.4	5.7		
	N	452	34	29	533	2	12		
3. Vücutta belli bölgede (kullanma: sakal, çıkması – koltuk altı – kasık)	%	87.8	6.6	5.6	97.4	.4	2.2		
	N	128	289	82	505	12	28		
4. Gırtlak kemiği büyümesinde belirginleşme ve sekte kalınlaşma	%	25.7	57.9	16.4	92.7	2.2	5.1		
	N	481	12	18	82	355	61		
5. Meme gelişimi	%	94.1	2.3	3.5	16.5	71.3	12.2		
	N	365	36	99	432	14	81		
6. Cinsel organlarda oluşan değişiklikler	%	73.0	7.2	19.8	82.0	2.7	15.4		
	N	443	9	68	54	333	84		
7. İlk regl dönemi	%	85.2	1.7	13.1	11.5	70.7	17.8		
	N	67	237	130	384	25	116		
8. İlk gece boşalması	%	15.4	54.6	30.0	73.1	4.8	22.1		
	N	433	15	51	404	33	94		
9. Ani ruhsal değişiklikler	%	86.8	3.0	10.2	76.1	6.2	17.7		

Tablo 15 Kız Ergenlerin regli olma yaşları

Yaş	N	%
10 yaş	8	2.7
11 yaş	16	5.4
12 yaş	88	29.7
13 yaş	105	35.5
14 yaş	64	21.6
15 yaş	14	4.7
17 yaş	1	.3
Toplam	296	100,0

Araştırmaya katılan kız ergenlerin regli olma yaşlarına baktığımızda %2.7'si 10 yaş, %5.4'ü 11 yaş, %29.7'si 12 yaş, %35.5'i ise 13 yaş, %21.6'si ise 14 yaş %4.7'si 15 yaş, %0.3'ü ise 17 yaşında regli olduğunu belirtmiştir.

Tablo 16 Erkek Ergenlerin İlk Meni Gelme Yaşları

Yaş	N	%
10 yaş	16	5.7
11 yaş	41	14.6
12 yaş	109	38.8
13 yaş	77	27.4
14 yaş	25	8.9
15 yaş	13	4.6
Toplam	281	100,0

Araştırmaya katılan erkek ergenler ilk gece boşalması yaşı olarak %5.7'si 10 yaş, %14.6'si 11 yaş, %38.3'i 12 yaş, %27.4'ü 13 yaş, %8.9'u ise 14 yaş, %4.6'si ise 15 yaş olduğunu belirtmiştir.

4.1.4 IV. Ait Probleme Ait Bulgular

Ergenlerin Ergenlik Dönemi İle İlgili Kayguları

Tablo 17 Kız Ergenlerin İlk Regli Oldukları Zaman Gösterdiği Tepki

	N	%
Korktum	89	37.4
Heyecanlandım	91	44.1
Utandım	73	71.2
Suçluluk Duydum	10	14.2
Doğal Karşıladım	151	92.3
Sevindi	19	32.9

Araştırmaya katılan kız ergenlerin regli oldukları zaman gösterdikleri tepkilere bakılırsa, %37.4'ü korktuğunu, %44.4'ü heyecanlandığını, %71.2'si utandığını, %14.2'si suçluluk duyduğunu, %92.3'ü doğal karşıladığını, %32.9'u ise sevindiğini belirtmiştir. Burada ortaya çıkan yüzdelere karşılaştırmaya katılan kız ergenlerin regli oldukları zaman gösterdikleri tepkilerden korkmak, heyecanlanmak ve utanmak birlikte ele alındığında bu oranın oldukça yüksek olduğu, bunun yanında doğal karşılayanların da oranının yüksekliği ile farklı bir sonuç olarak değerlendirilebileceği dikkat çekmektedir. Bilindiği üzere KKTC'ye göç kültürü eğitim ortamlarına sahip okullarda bulunduğu bir ülkedir. KKTC'de ağırlıklı olarak KKTC ve TC kökenli ve farklı yörelerden kültürüne sahip öğrenciler bulunmaktadır. Farklı aile yapılarına ve kültürel özelliklere sahip oldukları düşünüldüğünde elde edilen sonuçların genişli ağırlardan yüksek oranlara sahip olması ergenlerin farklı kültürlerden gelenlerinin farklı tepkiler vermelerinin olasılığını yükseltmektedir ve bu konu ayrıca analiz edilmelidir.

	N	%
Korktum	14	8.5
Heyecanlandım	151	57.4
Utandım	20	20.4
Suçluluk Duydum	12	6.7
Doğal karşıladım	134	77.4
Sevindim	119	96.4
Diğer	15	1.6
Toplam	465	100,0

Tablo 19 Erkek Ergenlerin İlk Gece Boşalması Oldukları Zaman Gösterdiği Tepki

Araştırmaya katılan kız ergenlerin ilk regli oldukları zaman gösterdiği tepkilerin sürme zamanına baktığımız zaman, 1-3 ay arası sürenlerin oranı %78.5, 4-6 ay arası sürenlerin oranı, %10, 7-8 ay arası sürenlerin oranı %2.5, 12-15 ay arası sürenlerin oranı %6.6, 24-36 ay arası sürenlerin oranı ise %2.5 olarak saptanmıştır.

	N	%
1-3 ay	95	78.5
4-6 ay	12	10
7-8 ay	3	2.5
12-15 ay	8	6.6
24-36 ay	3	2.5
Toplam	121	100,0

Yüzde oranları

Tablo 18 Kız Ergenlerin İlk Regli oldukları Zaman Gösterdiği Tepkilerin Sürme Zamanına Ait

belirtirken, %34,9'u ise bu konuyla ilgili bilgisi olmadığını belirtmiştir.

Tablo 22 Ergenlerin Ergenlik dönemi ile ilgili değişimleri yaşarken duygu ve düşüncelerini paylaştığı ve destek bulduğu kişiler olup olamamasına yönelik bulgular

	N	%
Evet	426	70,4
Hayır	179	29,6
Toplam	605	100,0

Tablo 22'den de anlaşılacağı gibi %70,4 oranında ergen ergenlik dönemi ile ilgili değişimleri yaşarken duygu ve düşüncelerini paylaştığı ve destek bulduğu kişiler olduğunu, %29,6 oranında bir grup ise ergenlik dönemi ile ilgili değişimleri yaşarken duygu ve düşüncelerini paylaştığı ve destek bulduğu kişiler olmadığını belirtmiştir.

Tablo 23 Ergenlik dönemi konusunda ergenlerin aileleri ile konuşmayı denemelerine denediyse nasıl karşılandıklarına dair bulgular

	N	%
Evet,olumlu karşıladılar	304	50,1
Evet,olumsuz karşıladılar	5	.8
Hayır	271	44,6
Diğer	27	4,4
Toplam	607	100,0

Ergenlik dönemi konusunda ergenlerin aileleri ile konuşmayı denemelerine denediyse nasıl karşılandıklarına dair bulgulara tablo 22'de yer verilmiştir. %50,1 oranında ergen ergenlik dönemi konusunda aileleri ile konuşmayı denemiş ve olumlu

2. Genellikle çabuk yorulurum	4,1	25	10,4	64	66,1	408	19,4	120	1,99	,67
3. Genellikle kolay ağlarım.	13.4	83	11.8	73	36.0	223	38.8	240	1,99	1,02
4. Başkaları kadar mutlu olmak isterim.	19.7	121	18.4	113	33.5	206	28.5	175	2,29	1,08
5. Çabuk karar vermediğim için fırsatları kaçıyorum.	6.0	37	14.7	91	54.4	337	24.9	154	2,01	,79
6. Kendimi dinlenmiş hissedirim	9.7	60	29.1	180	46.4	287	14.9	92	2,33	,84
7. Genellikle sakin, kendime hakim ve soğuk kanlıyım.	22.7	140	32.1	198	30.3	187	14.9	92	2,62	,99
8. Güçlüklerin yenemeyeceğim kadar biriktiğini hissedirim.	9.8	59	14.2	86	46.1	279	29.9	181	2,03	,91
9. Önemsiz şeyler hakkında endişelenirim.	12.6	78	15.2	94	45.9	283	26.3	162	2,14	,94
10. Genellikle mutluyum .	26.7	164	47.2	290	22.5	138	3.6	22	2,97	,79
11. Herşeyi ciddiye alır ve etkilenirim	14.1	86	20.2	123	48.0	293	17.7	108	2,30	,92
12. Genellikle kendime güvenim yoktur	8.0	49	9.9	61	29.8	183	52.4	322	1,73	,93
13. Genellikle kendimi emniyette hissediyorum	31.1	190	42.1	257	21.3	130	5.4	33	2,99	,86
14. Sıkıntılı ve güç durumlarla karşılaşmaktan kaçırım.	11.6	71	18.0	110	43.6	267	26.8	164	2,14	,94
15. Genellikle hayatımdan memnunum.	37.0	226	37.5	229	18.4	112	7.0	43	3,04	,91
16. Genellikle kendimi hüzünlü hissedirim	6.4	39	10.3	63	53.6	329	29.8	183	1,93	,80
17. Olur olmaz düşünceler beni rahatsız eder.	12.1	74	20.1	123	49.9	305	17.8	109	2,26	,89

18. Hayal kırıklıklarını öylesine ciddiye alırım ki hiç utanmam	15.5	95	25.9	158	38.0	232	20.6	126	2,36	,97
19. Akli başında ve kararlı bir insanım	39.5	242	40.5	248	17.8	109	2.1	13	3,17	,79
20. Son zamanlarda kafama takılan konular beni tedirgin eder..	19.1	116	27.1	165	42.3	257	11.5	70	2,53	,92
TOPLAM									47,88	5,84

Tablo 25'e bakıldığında, ergenlerin verdiği cevapların aritmetik ortalaması, 'Çoğunlukla' puan aralığına (3,26-4,00) denk düşen hiç bir madde bulunmamaktadır.

Ergenlerin verdiği cevapların aritmetik ortalaması, 'Katılıyorum' puan aralığına (2,51-3,25) denk düşen yedi madde bulunmaktadır, bu maddeler şöyle sıralanmıştır:

"Genellikle keyfim yerindedir" (X = 2.88); "Genellikle sakin, kendime hakim ve soğukkanlıyım" (X = 2.62), "Genellikle mutluyum" (X = 2.97); "Genellikle kendimi emniyette hissediyorum" (X = 2.99); "Genellikle hayatımdan memnunum" (X = 3.04); "Akli başında ve kararlı bir insanım" (X = 3.17); "Son zamanlarda kafama takılan konular beni tedirgin eder" (X = 2.53) şeklinde sıralanmıştır.

Ergenlerin verdiği cevapların aritmetik ortalaması, 'Bazen' puan aralığına (1,76-2,50) denk düşen 12 madde bulunmaktadır, bu maddeler şöyle sıralanmıştır:

"Genellikle çabuk yorulurum" (X = 1.99); "Genellikle kolay ağlarım" (X = 1.99); "Başkaları kadar mutlu olmak isterim" (X = 2.29); "Çabuk karar vermediğim için fırsatları kaçıırım." (X = 2.01); "Kendimi dinlenmiş hissedirim" (X = 2.33); "Güçlüklerin yenemeyeceğim kadar biriktiğini hissedirim." (X = 2.03); "Önemsiz şeyler hakkında endişelenirim." (X = 2.14) "Herşeyi ciddiye alır ve etkilenirim" (X = 2.30) "Sıkıntılı ve güç durumlarla karşılaşmaktan kaçırım" (X = 2.14) "Genellikle kendimi hüznümlü hissedirim (X = 1.93), "Olur olmaz düşünceler beni rahatsız eder" (X = 2.26) "Hayal kırıklıklarını öylesine ciddiye alırım ki hiç utanmam" (X = 2.36) şeklinde sıralanmıştır.

Ergenlerin verdiği cevapların aritmetik ortalaması, 'Hiçbir zaman' puan aralığına (1,00-1,75) denk düşen 1 madde bulunmaktadır, bu madde aşağıda verilmiştir:

"Genellikle kendime güvenim yoktur" ($X = 2.36$) şeklindedir.

Seçenek	Ağırlık	Sınırları
Hiçbir zaman	1	1.00-1.75
Bazen	2	1.76 -2.50
Çoğunlukla	3	2.51-3.25
Her zaman	4	3.26-4.00

4.2.1 Alt Probleme Ait Bulgular

Ergenlerin Ergenlik Dönemi İle İlgili Bilgi Düzeyleri Cinsiyet, yaş, evde kendine ait odası olup olmaması, aile tipi, evde yaşayan kişi sayısı, ergenlerin annesinin yaşı, eğitimi, mesleği, babasının yaşı, eğitimi, mesleği; ailenin gelir düzeyi, ergenlerin gazete, dergi okula sıklığına yönelik bulgular.

4.3.1 Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile Cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkinin incelenmesi

Ergenlerin ergenlik dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek için T-testi Analizi yapılmıştır. Yapılan t-testinin sonuçları Tablo 25'de verilmiştir.

Tablo 26 Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile Cinsiyetlerine İlişkin T-Testi Sonuçları

	<i>N</i>	\bar{X}	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>Sd</i>	<i>p</i>	Açıklama
Kız	285	48.95	6.05	4,470	567	.000	P<0.05
Erkek	284	46.79	5.44				Fark Anlamlı

Tablo 26’da görüldüğü gibi kız ergenlerin ortalaması ($\bar{X}=48.95$,SS= 6.05) olup, erkek ergenlerin ortalaması da ($\bar{X}=46.79$, SS=5.44)’tür. Bu bulgular kız ergenlerin ortalama puanlarının erkek ergenlerin ortalama puanlarından daha yüksek olduğunu göstermektedir. Elde edilen verilerden kız ve erkek ergenlerin ergenlik dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($t=4.470= P<0.05$). Kız ergenlerinlerin bilgi düzeyleri erkek ergenlerin bilgi düzeylerinden daha yüksek çıktığı görülmektedir.

Barut(2005), yaptığı araştırmanın sonucunda “Farklı bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin cinsel bilgi düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi’nde” kız ergenlerin erkek ergenlere göre bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuş ve bu araştırmanın cinsiyetle ilgili sonuçları da Barut’un ulaştığı sonuçlara benzer sonuçlar göstermiştir.

4.3.2 Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile Yaş değişkeni arasındaki ilişkinin incelenmesi

Ergenlerin ergenlik dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile yaşalarına ilişkin anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için Varyans Analizi yapılmıştır. Yapılan Varyans Analizinin sonuçları Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 27 Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile Yaş değişkeni ile İlgili Puanların Anova Sonuçları

	<i>N</i>	\bar{X}	<i>SS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Açıklama</i>
1992	187	48,26	5,40	.305	.822	
1993	149	47,66	5,82			P>.005
1994	118	47,96	6,43			Fark anlamsız
1995	94	47,86	5,81			
Toplam	548	47,96	5,81			

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi, görüldüğü gibi, 1992 yılında doğan ergenlerin ($\bar{X} = 48,26$, $SS= 5.40$), 1993 yılında doğan ergenlerin ($\bar{X} = 47.66$, $SS=5.82$), 1994 yılında doğan ergenlerin ($\bar{X} = 47.96$, $SS=6.43$), 1995 yılında doğan ergenlerin ise ($\bar{X} = 47.86$, $SS=5.81$)'dir.

Literatür taramasında verilen orta ergenlik (mid-adolescence) döneminde yaş aralığı 15-17'dir. Araştırma örnekleminde yer alan 1992-1995 yılları arasında doğan ergenlerin de yaş aralığı 15-17 yaşlarına denk düşmekte olduğundan farklılık göstermemeleri literatür ile uyumludur.

Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır ($F=.305$, $p>.005$).

Tablo 28 Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile Yaş değişkeni ile İlgili Puanların ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	30,960	3	10,320	,305	,822
Gruplar içi	18436,448	544	33,891		
Toplam	18467,409	547			

4.3.3 Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile evlerinde kendilerine ait bir odanın olup olmasına dair ilişkinin incelenmesi

Ergenlerin ergenlik dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile evlerinde kendilerine ait bir oda olup olmamasına ilişkin anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için T-testi Analizi yapılmıştır. Yapılan t-testinin sonuçları Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 29 Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile evlerinde kendilerine ait bir oda olup olmamasına İlişkin T-Testi Sonuçları

	<i>N</i>	\bar{X}	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>Sd</i>	<i>p</i>	<i>Açıklama</i>
Evet	493	48,25	5.87	3.315	565	.000	P<0.05
Hayır	74	45,87	4.95				Fark Anlamlı

Tablo 29’da görüldüğü gibi kendine ait odası olan ergenlerin ortalaması ($\bar{X}=48.25$, $SS= 5.87$) olup, kendine ait bir odası olmayan ergenlerin ortalaması da ($\bar{X}=45.87$, $SS=4.95$)’tir. Bu bulgular kendine ait bir odası olan ergenlerin ortalama puanlarının kendine ait bir odası olmayan ergenlerin ortalama puanlarından daha yüksek olduğunu göstermektedir. Elde edilen verilerden kendine ait bir odası olan ve olmayan ergenlerin ergenlik dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu söylenilebilir ($t=3.315= P<0.05$).

Parman (2004: 66-85) de literatürde rastlanan birçok kaynakta olduğu gibi ergenin odası olmasının önemine dikkat çekmektedir. Parman’ın çalışmasında kimlik gelişimi için ergenlerin kendilerine ait bir odasının olması gerekliliği ergen ailelerine özellikle vurgulanmaktadır. Ergenin ayrı bir odasının olması ergene bağımsızlık ve sorumluluk verildiğini fark ettirmektedir. Araştırmamızda kendilerine ait odaları olan ergenlerin puanlarının daha yüksek çıkması Parman’ın çalışması ile desteklenmektedir.

4.3.4 Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile aile tipleri değişkeni arasındaki ilişkinin incelenmesi

Ergenlerin ergenlik dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile aile tiplerine ilişkin anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için Varyans Analizi yapılmıştır. Yapılan Varyans Analizinin sonuçları Tablo 29 verilmiştir.

Tablo 30 Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile aile tipi değişkeninin Puanların Anova Sonuçları

	<i>N</i>	\bar{X}	<i>SS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Açıklama</i>
Çekirdek aile	495	48,07	5,84	1.374	.241	
Geniş aile	24	47,37	7,27			P>.005
Anne ölmüş	9	43,33	5,78			Fark anlamsız
Baba ölmüş	12	46,50	4,71			
Boşanmış	31	47,09	4,54			
Toplam	571	47,88	5,84			

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi, görüldüğü gibi, çekirdek aileye sahip ergenlerin ortalama puan değerleri ($\bar{X} = 48,07$, $SS= 5.84$), geniş aileye sahip ergenlerin ($\bar{X} = 47.37$, $SS=7.27$), annesi ölmüş olan ergenlerin ($\bar{X} = 43.33$, $SS=5.78$), babası ölmüş olan ergenlerin ($\bar{X} = 46.50$, $SS=4.71$), anne babası boşanmış olan ergenlerin ise ($\bar{X} = 47.09$, $SS=4.54$) 'tür.

Ergenin annesi-babası ölmüş olabilir, boşanmış olabilir ancak sembolik düzeyde varlıklarını sürdürdükleri için puanlar arasında farklılık çıkmaması Parman'ın (2004:66-85) sonuçları ile de uyumluluk göstermektedir.

Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile aile tipi değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır ($F=1.374$, $p>.005$).

Tablo 31 Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile aile tipi değişkeninin Puanların ANOVA Sonuçları

	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Gruplararası	253,565	4	63,391	1,868	,115
Gruplar içi	19205,262	566	33,932		
Toplam	19458,827	570			

4.3.5 Araştırmanın diğer alt problemlerine ait bulgular

Araştırmanın diğer alt problemleri 'Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile evde birlikte yaşadıkları kişi sayısı, annelerinin yaşı ,eğitim durumu ve mesleği, babalarının yaşı, eğitim durumu ve mesleği, ailelerinin gelir düzeyi, ergenlerin gazete dergi okula sıklığı arasında 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık var mıdır?' şeklindedir. Probleme cevap aramak için gruplara gerekli istatistiksel analizler uygulanmış sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ve elde edilen bulgulara (bkz. Ek: 4) de yer verilmiştir.

Persson, Stattin ve Kerr (2004) yaptıkları araştırmada ergenlerin ailedeki demokrasi ile ilgili düşünceleri nin aile demokrasisi düşüncelerine bağlı olarak geliştiğini gözlemlemişlerdir. Araştırma sonuçlarında ayrıca ebeveynlerin sıcaklığı ve ergenlerle iletişime açık olmalarının ailenin demokratik bir aile olduğu da belirtilmektedir. Yukarıda belirtilen değişkenler arasında bir farklılığın çıkmaması, ailenin demokratik olduğunu göstermekte ve aileler demokratik olduğu sürece sonuçların anlamlı bir farklılık göstermemesi literatür de dikkate alınarak doğal kabul edilebilmektedir. Bu çalışma sonuçlarının araştırmamız bulguları ile uyumlu olduğu da söylenebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 SONUÇLAR

Bu bölümde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören ergenlerin ergenlik döneminde etkili faktörler ve bilgi düzeylerinin öneminin incelenmesi amacıyla yapılan araştırmadan elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

Araştırmada, % 51,8 oranında 332 erkek ve % 48,2 oranında 309 kız ergen örnekleme alınmıştır. Ergenlerin doğum yıllarına baktığımızda 1992 yılında doğan 209 (% 33,7), 1993 yılında doğan 37 (% 26,9), 119 ergen 1994 yılında (% 21,0) ve 47 ergen ise (%18,3) 1995 yılında doğduğunu belirtmiştir. Ergenlere evlerinde kendilerine ait odalarının olup olmadığını sordüğümüzde %86.6'sı evet yanıtını verirken, %13.1'i ise hayır yanıtını vermiştir.

Ergenleri tanımaya yönelik diğer bir soru ise aile tipleri sorusudur. Çekirdek aileye sahip ergenlerin oranı %87.6, geniş aile %3.9, annesi hayatta olmayanlar %1.4, babası hayatta olmayanlar %1.9, anne babası boşanmış olanların oranı ise 5.3 şeklindedir. Evlerinde birlikte yaşadıkları kişi sayısına bakacak olursak, %2.5'inin 2 kişi, %16.9'unun 3 kişi, %55.2'sinin 4 kişi, %17.72'sinin 5 kişi, %6.6'sının 6 kişi, %1.1'inin ise 7 kişi olduğu saptanmıştır.

Ergenlerin annelerinin yaşlarına, eğitim durumlarına ve mesleklerine baktığımızda ise; 30-40 yaş arasında olanların %48.5 oranında olduğu, 41-45 yaşa sahip olanların %32.4, 46-50 yaşa sahip olanların %13.2, 51-55 yaşa sahip olanların 5.0, 56-60 yaşa sahip olanların ise %1.0 oranında olduğu saptanmıştır. Eğitim durumları ise; ilkokul mezunu olmayanların % 4.1 oranında, ilkokul mezunu olanların % 16.8, ortaokul mezunu olanların %13.4, lise mezunu olanların % 49.4, üniversite mezunu olanların ise % 16.3 oranında olduğu saptanmıştır. Ergenlerin annelerinin mesleklerine baktığımızda ise ev hanımı olanların % 48.3, emekli olanların %3.7, farklı mesleklerden olanların oranı ise %48.0 şeklindedir.

Ergenlerin babalarının yaşlarına, eğitim durumlarına ve mesleklerine baktığımızda ise; 35-40 yaş arasında olanların %14.2 oranında olduğu, 41-45 yaşa sahip olanların %37.8, 46-50 yaşa sahip olanların %32.1, 51-55 yaşa sahip olanların 12.5, 56-60 yaşa sahip olanların ise %3.4 oranında olduğu saptanmıştır. Eğitim durumları ise; ilkokul mezunu olmayanların % 2.1 oranında, ilkokul mezunu olanların % 19.0, ortaokul mezunu olanların %16.5, lise mezunu olanların %39.1, üniversite mezunu olanların ise % 23.3 oranında olduğu saptanmıştır. Ergenlerin babalarının mesleklerine baktığımızda ise işsiz olanların %1.9, emekli olanların %8.9, farklı mesleklerden olanların oranı ise %89.2 şeklindedir.

Ergenlerin ailelerinin toplam gelir düzeylerine baktığımız zaman, 1237TL'den az olanların %5.5, 1237TL olanların %11.6, 1238-2000TL olanların 16.7, 2001-3000TL olanların % 21.6, 3001-4000TL arasında olanların %17.9, 4001-5000TL arasında olanların %11.4, 5001TL ve üzeri olanların %15.3 oranında olduğunu belirtmişlerdir.

Ergenlere gazete veya dergi okuyup okumadıklarına ilişkin soru sordığımız zaman; %29.0'ı yalnız gazete okuduğunu, %8.1'i yalnız dergi okuduğunu, %55.7'si her ikisini de okuduğunu, %7.2'si ise hiçbirini okumadığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan ergenlerin ergenliğe başlama yaşı olarak bulunan diğer bir bulgu ise %5.2'si 8-10 yaş arası, %66.6'sı 11-13 yaş arası, %27.5'i 14-16 yaş arası, %0.8'i ise 17 yaş ve üzeri olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılan ergenlerin ergenliğin bitiş yaşı olarak %1.1'i 12-14 yaş arası, %23.8'i 15-17 yaş arası, %66'sı 18-20 yaş arası, %7.5'i ise 21-23 yaş arası %1.7'si ise 24 yaş ve üzeri olduğu bulunmuştur.

Ergenlerin "kendi cinslerine ait beden yapısı ve oluşan değişiklikler" hakkında %88.7'sinin bilgisinin olduğu, %11.3'ünün bilgisinin olmadığı, "Karşı cinsle ait beden yapısı ve oluşan değişiklikler" konusunda ise %88.7'sinin bilgisinin olduğu, %11.3'ünün ise bilgisinin olmadığı, "Üreme sağlığı (gebelik doğuma ile planlaması yöntemleri, cinsel yolla bulaşan hastalıklar)" konusunda %87.1'inin bilgisi olduğu, %12.9'unun ise bilgisinin olmadığı, "Cinsellikle ilgili konular (kız erkek arkadaşlığı)"da ise %84.7'sinin bilgisi olduğu, %15.3'ünün olmadığı; "Ergenlikte Görülen duygusal ve ruhsal değişiklikler" hakkında ise %84.1'inin bilgisi varken %15.9'unun bilgisi olmadığı saptanmıştır.

Araştırmaya katılan kız ergenlerin regli olma yaşlarına baktığımızda %2.7'si 10 yaş , %5.4'ü 11 yaş, %29.7'si 12 yaş, %35.5'i ise 13 yaş, %21.6'sı ise 14 yaş %4.7'si 15 yaş, %0.3'ü ise 17 yaşında regli olduğu bulunmuştur. Araştırmaya katılan kız ergenlerin regli

oldukları zaman gösterdikleri tepkilere bakılırsa, %37.4'ü korktuğunu, %44.4'ü heyecanlandığını, %71.2'si utandığını, %14.2'si suçluluk duyduğunu, %92.3'ü doğal karşıladığını, %32.9'u ise sevindiğini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan kız ergenlerin ilk regli oldukları zaman gösterdiği tepkilerin sürme zamanına baktığımız zaman, 1-3 ay arası sürenlerin oranı %78.5, 4-6 ay arası sürenlerin oranı, %10, 7-8 ay arası sürenlerin oranı %2.5, 12-15 ay arası sürenlerin oranı %6.6, 24-36 ay arası sürenlerin oranı ise %2.5 olarak saptanmıştır. Araştırmaya katılan erkek ergenler ilk meni gelme yaşı olarak %5.7'si 10 yaş, %14.6'sı 11 yaş, %38.3'ü 12 yaş, %27.4'ü 13 yaş, %8.9'u ise 14 yaş, %4.6'sı ise 15 yaş olduğunu belirtmiştir.

Araştırmaya katılan erkek ergenlerin gece boşalması oldukları zaman gösterdikleri tepkilere bakılırsa, %8.5'i korktuğunu, %57.4'ü heyecanlandığını, %20.4'ü utandığını, %6.7'si suçluluk duyduğunu, %77.4'ü doğal karşıladığını, %96.4'u ise sevindiğini, %1.6'sı ise farklı şekillerde tepki verdiğini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan erkek ergenlerin ilk gece boşalması oldukları zaman gösterdiği tepkilerin sürme zamanına baktığımız zaman, 1-3 ay arası sürenlerin oranı %71.7, 4-6 ay arası sürenlerin oranı, %5.5, 7-8 ay arası sürenlerin oranı %2.3, 12-15 ay arası sürenlerin oranı %14.1, 24-36 ay arası sürenlerin oranı ise %7.1 olarak saptanmıştır. %65.1 oranında ergenin ergenlik döneminde görülen bedensel – ruhsal ve cinsel değişimleri yaşamadan önce bilgileri olduğunu belirtirken, %34.9'u ise bu konuyla ilgili bilgisi olmadığı bulunmuştur. %70.4 oranında ergen ergenlik dönemi ile ilgili değişimleri yaşarken duygu ve düşüncelerini paylaştığı ve destek bulduğu kişiler olduğunu, %29.6 oranında bir grup ise ergenlik dönemi ile ilgili değişimleri yaşarken duygu ve düşüncelerini paylaştığı ve destek bulduğu kişiler olmadığını belirtmiştir.

%50.1 oranında ergen ergenlik dönemi konusunda aileleri ile konuşmayı denemiş ve olumlu karşılanmıştır, %0.8 oranında ergen ise ergenlik dönemi konusunda aileleri ile konuşmayı denemiş ve olumsuz karşılanmıştır, %44.6 oranında ergen ise bu konuda ailesi ile konuşmayı denememiş, %4.4'lük bir oran ise diğer şekillerde ailesi ile konuşmayı denemiştir.

Ergenlerin ergenlik döneminde karşılaştığı en önemli üç sorunu şu şekilde belirtmiştir. İlk sorun olarak %67.9 oranında ergen sivilce sorununu, ikinci sorun olarak sinir bozukluğu %47, üçüncü sorun olarak ise duygusal değişiklikleri olduğu saptanmıştır. %89.9 ergen

ergenlik dönemi dönem yaşanmadan önce, ergenlere yaşayacağı bedensel – ruhsal- cinsel değişiklikler konusunda bilgi verilmesini, %10.1 ise bilgi verilmemesini belirtmiştir.

Ergenlik dönemi dönem yaşanmadan önce, ergenlere yaşayacağı bedensel – ruhsal- cinsel değişiklikler konusunda kimden veya nereden ergene bilgi verilmesine yönelik olarak ergenlerin %65.8'i aileden, %76.9'u okuldan, %59.6'sı sağlık kurumlarından , %41.9'u Tv, radyodan, %50.2'si ise dergi,gazete,kitaplardan, %5.6'sı ise diğer kaynaklardan verilmesi gerektiği saptanmıştır.

Ergenlerin ergenlik dönemine ilişkin bedensel – ruhsal- cinsel değişiklikler konusunda kendi bilgi düzeyleri ise çok iyi olan ergenlerin %38.7 oranında olduğu, %40.9'u iyi olduğu, %16.5'inin orta olduğu, %1.8'inin zayıf olduğu, %2.0'mın ise çok zayıf olduğu saptanmıştır.

Ergenlerin ergenlik döneminde yaşadığı değişikliklerden tamamen hoşnut olanların %50.5, kısmen hoşnut olanların %36.7, hiç hoşnut olmayanların %12.8 oranında olduğu saptanmıştır.

Ergenlik dönemi ile ilgili ergenlerin %14.4'ü okulda bilgilendirme ve aile desteği önerisini verirken, %39.2'si aileden anlayış ve saygı önerisini, %13.4'ü ailelerin bilgilendirilmesi, %18.6'sı ise çocukların bilgilendirilmesi önerisini getirmiştir.

Elde edilen verilerden kız ve erkek ergenlerin ergenlik dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($t=4.470= P<0.05$).

Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır ($F=.305, p>.005$).

Elde edilen verilerden kendine ait bir odası olan ve olmayan ergenlerin ergenlik dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu söylenilebilir ($t=3.315= P<0.05$).

Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile aile tipi değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır ($F=1.374, p>.005$). Araştırmanın diğer alt problemleri 'Ergenlerin Ergenlik Dönemi ile ilgili bilgi düzeyleri ile evde birlikte yaşadıkları kişi sayısı, annelerinin yaşı ,eğitim durumu ve mesleği, babalarının yaşı, eğitim durumu ve mesleği, ailelerinin gelir düzeyi, ergenlerin gazete dergi okula sıklığı arasında 0,05 düzeyinde anlamlı

bir farklılık var mıdır?’ şeklindedir. Probleme cevap aramak için gruplara gerekli istatistiksel analizler uygulanmış sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

5.2. ÖNERİLER

5.2.1 Araştırmadan elde edilen sonuçlara bağlı kalarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Ergenlik dönemi yaşanmadan önce, ergenlere yaşayacağı bedensel – ruhsal- cinsel değişiklikler konusunda ailelerin çocuklarına bilgi vermesi oldukça önemlidir.
2. Ergenlik dönemi yaşanmadan önce, ergenlere yaşayacağı bedensel – ruhsal- cinsel değişiklikler konusunda okullarda uygun olan bir derste öğretmenler tarafından eğitici bilgiler verilmesi önemlidir.
3. Ergenlik dönemi yaşanmadan önce, ergenlere yaşayacağı bedensel – ruhsal- cinsel değişiklikler konusunda medya kuruluşlarının yayınlarında yer verilmesi düşünülmeli ve uygulanmalıdır.
4. Okullarda düzenlenecek olan aile eğitimi programlarında ailelere küçük gruplar halinde çocukların gelişim dönemleri hakkında eğitimler verilmelidir.
5. Çocuklar ergenlik dönemine gelmeden önce onların yaşayabileceği ergenlik sorunları ile ilgili olarak aile eğitimleri düzenlenmelidir.
6. Anne-baba iletişimlerinin çocukların gelişimlerini etkilediğinden hareketle anne-babalara etkili iletişim becerileri konulu eğitimler verilmesi hayata geçirilmelidir.
7. Ailelerin çocukları ile birlikte küçük yaşlardan başlayarak birlikte eğitici yanları olan aile filmlerini birlikte seyretmeleri özendirilmelidir.
8. Ailelerin sosyo ekonomik düzeylerine göre mümkünse çocuklarının evde kendi odaları olması konusunda ailelerin farkındalıkları artırılmalıdır.
9. Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik bölümlerinin etkili ve verimli olarak çalışabilmeleri için ortamların geliştirilmesi oldukça önemlidir.

KAYNAKLAR

- Adolescent behavior and society (5-10). New York: McGraw-Hill.
- Afifi M, Al Riyami A, Morsi M ve ark. (2006) Depressive symptoms among high school adolescents in Oman. East Mediterr Health J, 2: 126-137.
- Agan, Fatma Nur (2003). Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi. Yıl: 4. Sayı: 46. (<http://yayim.meb.gov.tr>)
- Allen JP, Porter MR, McFarland FC ve ark. (2006) Leaders and followers in adolescent close friendships: susceptibility to peer influence as a predictor of risky behavior, friendship instability, and depression. Dev Psychopathol, 18: 155-172.
- Allgood-Merten B, Lewinsohn PM, Hops H ve ark. (1990) Sex differences and adolescent depression. J Abnorm Psychol, 99: 55-63.
- Arrindell WA & van der Ende J (1985) Cross-sample invariance of the structure self-reported distress and difficulty in assertiveness. Advan Behav Res Ther, 7:205-243.
- Atkinson R L, Atkinson R C, Smith E E, and BEM DJ (1993) Introduction to Psychology (IHM edition) Fort Worth Tx: Horcourt Broe Jovanovich.
- Aydın, B. (1997). Çocuk Ve Ergen Psikolojisi, Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Barut, Y. (2005) 'Farklı Bölümlerde Okuyan Üniversite Öğrencilerinin Cinsel Bilgi Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi'.
- Bilal F (2005) Ergenlerde Çevresel Risk Etmenleri ve Psikopatoloji, Yayınlanmamış Yük. Lis. Tezi, ADÜ Sağlık Bil. Enst.
- Bronfenbrenner, U. (1986). Alienation and the four worlds of childhood. R.E. Muuss (Edt.) Adolescent behavior and society (123-129). New York: McGraw-Hill.

- Bulut, I. Aile Değerlendirme Ölçeği El Kitabı, (Ankara: Özgüzelış Matbaası, 1990).
- Burwell RA, Shirk SR (2006) Self processes in adolescent depression: The role of self-worth contingencies. *J Res Adolescence*, 16: 479?490.
- Chan DW (1993) Components of assertiveness: Their relationships with assertive rights and depressed mood among Chinese college students in Hong Kong, *Beh Res Ther*, 31: 529?238.
- Chang EC (2002) Predicting suicide ideation in an adolescent population: Examining the role of social problem solving as a moderator and a mediator. *Pers Indiv Differ*, 32: 1279?1291.
- Collishaw S, Maughan B, Goodman R ve ark. (2004) Time trends in adolescent mental health. *J Child Psychol Psyc*, 45: 1350?1362.
- Cornell, D.G. "Adjustment of Academically talented Females in a Secondary School Acceleration Program: AEL Minigrant report: No.11", Dissertation Abstract International, (1989).
- Cüceloğlu, D. İnsan İnsana, (İstanbul: Altın Kitaplar, 1987).
- Çuhadaroğlu F (1985) Gençlerde benlik saygısı ile ilgili bir araştırma. XXI. Ulusal Psikiyatri ve Nöroloji Bilimleri Kongresi, Mersin.
- Çuhadaroğlu F, Sonuvar B (1992) Adolesanlarda depresyon. *NöroPsikiyatri Arşivi*. 29: 145?150.
- Denton RE, Kampfe CM (1994) The relationship between family variables and adolescent substance abuse: a literature review. *Adolescence*, 29: 475?495.
- Dereboy, İ. F. (1993): Kimlik Bocalaması, Özmert Ofset, Malatya
- Dopheide JA (2006) Recognizing and treating depression in children and adolescents. *Am J Health Syst Pharm*, 63: 233-243.
- Duncan, P. "Parental Attitudes and Interactions in Delinquency", Child Development, (Boston: 1981).

- Ekşi, A. Çocuk, Genç, Ana Babalar, (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1990).
- Erikson, E. (1964): Youth and Crisis, W.W. Norton, New York.
- Ersanlı, K. Benliğin Gelişimi ve Görevleri, (Samsun: 1996).
- Eskin M (1993) Reliability of the Turkish version of the Perceived Social Support from Friends and Family Scales, Scale for Interpersonal Behavior, and the Suicide Probability Scale. J Clin Psychol, 49: 515?522.
- Ewing, Reid; Pendall, Rolf; Chen, Don (2002) "Measuring Sprawl and Its Impact". Smart Growth America.
- Eskin M (1995) Suicidal Behavior as related to social support and assertiveness among Swedish and Turkish high school students: A cross-cultural investigation. J Clin Psychol, 51: 158-172.
- Eskin M (1996) Cross-cultural gender differences in the psychosocial correlates of current adolescent suicidal ideation. J Gender Culture Health, 1: 189?205.
- Eskin M (2000) Ergen ruh sağlığı sorunları ve intihar davranışıyla ilişkileri. Klinik Psikiyatri Dergisi, 3: 228/234.
- Eskin M, Ertekin K, Dereboy C ve ark. (2007) Risk factors for and protective factors against adolescent suicidal behavior in Turkey. Crisis: The Journal of Crisis Intervention and Suicide Prevention, 28: 131?139.
- Garber J, Horowitz JL (2002) Depression in children. In IH Gotlib, CL Hammen (Eds.) Handbook of Depression (s.510?540). New York: Guilford.
- Geçtan, Engin (1996): İnsan Olmak, Remzi Kitabevi
- Goldenberg, S. (1987): Thinking Sociologically, California
- Goldenberg, S. (1987); Akt; Birkök
- Gröholt B, Ekeberg O, Wichstrom L ve ark. (2000) Young suicide attempters: a comparison

between a clinical and an epidemiological sample. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 39: 868-875.

Guillon MS, Crocq MA, Bailey PE ve ark. (2003) The relationship between self-esteem and psychiatric disorders in adolescents. *Eur Psychiat*, 18: 59?62.

Gürses, İbrahim (1999): Çağdaş Kişilik Teorileri ve İslami Kişilik Modelinin Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bursa

Hamburg, D.A. (1986). Preparing for life: The critical transition of adolescence. R.E. Muuss (Edt.)

Hamburg DA, Takanishi R (1989) Preparing for life. The critical transition of adolescence. *Am Psychol*, 44: 825-827.

Hamrin V, Pachler MC (2005) Child and adolescent depression: review of the latest evidence-based treatments. *J Psychosoc Nurs*, 43: 54?63.

Heppner PP, Neal GW, Larson LM ve ark. (1984) Problem-solving training as prevention with college students. *Pers Guid J*, 62: 514?519.

Heppner PP, Petersen CH (1982) The development and implications of a personal problem solving inventory. *J Couns Psychol*, 29: 66?75.

Hortaçsu N (1994) Parents' Education Level, Popularity, Individual Cognition, and Academic Performans: An Investigation with Turkish Children. *J Genet Psychol*, 155: 179?189.

Hortaçsu N (1995) Parents' Education Levels', Parents' Beliefs, and Child Outcomes. *J Genet Psychol*, 156: 373?383.

Hökerekli, H. (2002): Gençlik ve Değerler Psikolojisi, Ankara Okulu Yay., Ankara

İmamoğlu, O., Yasak, Y. (1993): Önerilen Dengelenmiş Toplumsal Birey Modeli Işığında

Üniversite Gençliğinin Sorunları, *Türk Psikoloji Dergisi*, Cilt 8, Sayı 30

Kaslow NJ, Deering CG, Racusin GR ve ark. (1994) Depressed children and their families.

Clin Psychol Rev, 14: 397-59.

Kim YH (2003) Correlation of mental health problems with psychological constructs in adolescence: final results from a 2-year study. Int J Nurs Stud, 40: 115-124.

Klohn E (1996) Conceptual Analysis and Measurement of the Construct of Ego-Resiliency. J Pers Soc Psychol, 70: 1067-1079.

Kohlberg, Lawrence, and Eddy Elfenbein (1975). The Development of Moral Judgments Concerning Capital Punishment.

Koptagel-İlal, G. (2001). Davranış Bilimleri Tıpsal Psikoloji. (4. baskı). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.

Kovacs M (1981) Rating scales to assess depression in school aged children. Acta Paedopsychiatr, 46: 305-315.

Köknel, Ö. (1986). İnsanı anlamak. İstanbul: Altın kitaplar yayınevi.

Krech, D., Crutchfield, R. S. (1980); Sosyal Psikoloji, Ötüken Yay, İstanbul

Kuzgun, Y. "Anne-Baba Tutumlarının Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi", Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi, (Ankara: H.Ü. Yayınları, c.5, s.1, 1973).

Kuzgun, Y. Rehberlik ve Psikolojik Danışma (Üçüncü Baskı), Ankara: ÖSYM Yayınları (1992)

Lewinsohn PM, Rohde P, Seeley JR ve ark. (1998) Major depressive disorder in older adolescents: prevalence, risk factors, and clinical implications. Clin Psychol Rev, 18: 765-794.

Lewinsohn PM, Rohde P, Seeley JR ve ark. (2000) Natural course of adolescent major depressive disorder in a community sample: predictors of recurrence in young adults. Am J Psychiat, 157: 1584-1591.

Lewinsohn PM, Essau CA (2002) Depression in adolescents. In I. Gotlib & C. Hammen (eds.), Handbook of depression. New York: Guilford Press.

Lewinsohn PM, Gotlib IH, Seeley JR ve ark. (1997) Depression-related psychosocial variables: Are they specific to depression in adolescents? *J Abnorm Psychol*, 106: 365?375.

Lewinsohn PM, Roberts RE, Seeley JR ve ark. (1994) Adolescent psychopathology: II. Psychosocial risk factors for depression. *J Abnorm Psychol*, 103: 302?315.

Liu X, Tein JY (2005) Life events, psychopathology, and suicidal behavior in Chinese adolescents. *J Affect Disor*, 86: 195?203.

Long,1993; Akt: Ünal

Marx EM, Williams JM, Claridge GC ve ark. (1992) Depression and social problem solving. *J Abnorm Psychol*, 101: 78?86.

Masten AS (2001) Ordinary magic. Resilience processes in gevelopment. *Am Psychol*, 56: 227?238.

Meadows SO, Brown JS, Elder GH ve ark. (2006) Depressive symptoms, stress, and support: Gendered trajectories from adolescence to young adulthood. *J Youth Adolescence*, 35: 93?103.

Melnyk BM, Brown HE, Jones DC ve ark. (2003) Improving the mental/psychosocial health of US children and adolescents: outcomes and implementation strategies from the national KySS Summit. *J Pediatr Health Care*, 17: 1?24.

Muus R (1982) *Theories of Adolescence*, New York: Random House.

Muuss, R.E. (Edt.). (1990). *Adolescent behavior and society* (4th ed.). New York: McGraw-Hill.

Nezu AM, Ronan GF (1988) Stressful life events, problem solving, and depressive symptoms: A prospective analysis. *J Couns Psychol*, 35: 134-138.

Nezu AM, Nezu CM, Saraydarian L ve ark. (1986) Social problem solving as a moderating variable between negative life stress and depressive symptoms. *Cognitive Ther Res*, 10: 489?498.

- Nolen-Hoeksema S, Girgus JS (1994) The emergence of gender differences in depression during adolescence. *Psychol Bull*, 115: 424?443.
- Nolen-Hoeksema S (2002) Gender differences in depression. In I.H. Gotlib & C.L. Hammen (Eds.), *Handbook of Depression* (pp. 492?509). NY: Guilford.
- Origlia, D. & Ouillion, H. (1987). "Ergenlikte Kişilik" (Çeviren: B. Onur), *Ergenlik Psikolojisi* (Derleyen: B. Onur), 2. Baskı. Sayfa: 47. Hacettepe- Taş Kitapçılık Ltd. Şti., Ankara.
- Oskay, G. "Arkadaşlık İlişkilerinden Kaynaklanan Ana-Baba Ergen Çatışması", *Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (c.3, s.2,1985).
- Omizo, M.M. "The Effects of Participation in Group Counseling Sessions on Self-Esteem and Locus of Control among Adolescents from Divorced Families", *Dissertation Abstracts International*, (V36 p54-60,1988).
- Ongun, İ. *Lütfen Beni Anla*, (İstanbul: Altın Kitaplar, 1995).
- Öksüz, Y. (2002). Ergenin Kişilik Gelişiminde Ebeveynin Rolü. *Milli Eğitim Dergisi*. Sayı: 155-156. Yaz-Güz: 2002.
- ÖnerN, LeComte A. 'Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı' Boğaziçi Üniversitesi Yayınları No:333,İstanbul,1983.
- Öy B (1991) Çocuklar için depresyon ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Derg*, 2: 132?137.
- Öztütüncü, Filiz (1996): Liseli Ergenlerdeki İrrasyonel/Olumsuz Otomatik Düşüncelerin Ana Baba Tutumları ve Aile-İçi İlişkiler açısından İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul Sayar K. (2002): *Kültür ve Ruh Sağlığı*, Metis Yay., İstanbul
- Parman, T. (2004). Ergen aile: Yeni bağlar ve yeni sınırlar. *Psikanalitik denemeler*. Bağlam yayıncılık, 13: 66?85.
- Persson, S., Stattin H., Kerr.H (2004). *European journal of development*

psychology,1:317?330.

Petersen AC, Compas BE, Brooks-Gunn J ve ark. (1993) Depression in adolescence. *Am Psychol*, 48: 155?68.

Pollock LR, Williams MG (2004) Problem solving in suicide attempters. *Psychol Med*, 34: 163?167.

Priester MJ, Clum GA (1993) Perceived problem solving ability as a predictor of depression, hopelessness, and suicide ideation in a college population. *J Consult Clin Psychol*, 40: 79?85.

Prinstein MJ, Borelli JL, Cheah CS ve ark. (2005) Adolescent girls' interpersonal vulnerability to depressive symptoms: a longitudinal examination of reassurance-seeking and peer relationships. *J Abnorm Psychol*, 114: 676?688.

Procidano ME, Heller K (1983) Measures of Perceived Social Support From Friends and From Family: Three Validation Studies. *Am J Commun Psychol*, 11: 1?24.

Roeser RW, Eccles JS, Sameroff AJ ve ark. (1998) Academic and emotional functioning in early adolescence: Longitudinal relations, patterns, and prediction by experience in middle school. *Dev Psychopathol*, 10: 321?352.

Rosenberg M (1965) *Society and the Adolescent Self-Image*. Princeton University Press: New Jersey.

Saluja G, Iachan R, Scheidt PC ve ark. (2004) Prevalence of and risk factors for depressive symptoms among young adolescents. *Arch Pediatr Adolesc Med*, 158: 760?765.

Shapiro, L. E. (2000). Yüksek EQ 'lu bir çocuk yetiştirmek anne-babalar için duygusal zeka rehberi. (5. basım).(çev. Ümran Kartal). İstanbul: Varlık yayınları.

Shirk S, Talmi A, Olds D ve ark. (2000) A developmental psychopathology perspective on child and adolescent treatment policy. *Dev Psychopathol*, 12: 835?855.

Sourander A, Helstela L, Haavisto A ve ark. (2001) Suicidal thoughts and attempts among adolescents: a longitudinal 8-year follow-up study. *J Affect Disord*, 63: 59?66.

Speckens AEM, Hawton K (2005) Social problem-solving in adolescents with suicidal behaviour: a systematic review. *Suicide and Life-Threat*, 35: 365?387.

Spence S, Sheffield J, Donovan C ve ark. (2003) Preventing adolescent depression: An evaluation of the problem solving for life program. *J Consult Clin Psych*, 71: 3?13.

Spielberger C.D.,Gorsuch R.L.,Lushene R.E.'Manuel for State and Trait Anxiety Inventory'

Şahin N, Şahin NH, Heppner PP ve ark. (1993) Psychometric properties of the Problem Solving Inventory in a group of Turkish university students. *Cognit Ther Res*, 17: 379?396.

Undheim AM, Sund AM (2005) School factors and the emergence of depressive symptoms among young Norwegian adolescents. *Eur Child Adoles Psy*, 14: 446?453.

Yavuzer, H. "Dağılmış ve Huzursuz Aile Ortamlarının Çocuklardaki Uyum ve Davranış Bozukluğuna Olan Etkisi", *Aile ve Çocuk*, (İstanbul: Ak Yayınları, konferans ve panelleri, 1986).

Yeşilyaprak, Binnur. *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri (Gözden Geçirilmiş 3. Baskı)* Ankara:Nobel Yayınları (2002).

Walker, J. W. (1980). *Human Resource Planning*. New York: McGraw-Hill.

Watson, M.F., Protinsky, H.D. "Black Adolescent identity Development: Effects of Perceived Family Structure", *Dissertation Abstracts International*, (V37 n3 P2 88-92,1988).

Wilson, A. (2000). Timely intervention- Seizing an opportunity to tap teen potential. *High/Scope ReSource*, 19 (3), 4-6.

VVinder, C. Rau, L. "Parental Attitudes Associated with Social Deviance in Preado-lencent Boys", *Journal of Abnormal and Social Psychology*, (New York: 1982).

www.tarsusram.gov.tr/rehberlik-ve-psikolojik-danisma-hizmetleri-bolumu

Wenar C (1994) *Developmental Psychopathology: From Infancy through Adolescence* (3rd Edition). New York: McGraw-Hill, Inc.

Whiting S (1981) The problem of depression in adolescence. *Adolescence*, 16: 67-89.

Williamson DE, Ryan ND, Birmaher B ve ark. (1995) A case-control family history study of depression in adolescents. *J American Acad Child Psy*, 34: 1596-607.

**ERGENLERİN ERGENLİK DÖNEMİ İLE İLGİLİ BİLGİ DÜZEYLERİ ve
ETKİLİ FAKTÖRLER ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA**

AÇIKLAMA

Elinizdeki anket iki kısımdan oluşmakta ve sonuçları 'Ergenlik Döneminde Etkili Faktörler ve Bilgi Düzeyinin Önemi' başlıklı YDÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yürütmüş olduğum yüksek lisans tezimde kullanılacaktır. Anket sorularına vereceğiniz yanıtlar ve kişisel bilgileriniz başka herhangi bir amaçla kullanılmayacaktır ve bu nedenle ankete adınızı – soyadınızı yazmanız istenmemektedir. Anket sonuçları bilimsel bir çalışmaya veri olacağından dolayı yanıtlarınızın içtenlikle doğru bir şekilde verilmesi sonuçların sağlıklı olması açısından oldukça önemlidir. Göstereceğiniz duyarlılık ve ayıracağınız zamandan ötürü sizlere çok teşekkür ederim.

Cemaliye PİRGOT
YDÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü
PDR Yüksek Lisans Öğrencisi

I. KISIM

Yönerge: Aşağıdaki anket çoktan seçmeli ve açık uçlu 35 sorudan oluşmaktadır. Sizden beklenen çoktan seçmeli olarak verilen dorulardan size uyanı seçip işaretlemeniz ve açık uçlu sorulara da kendinize uygun olan şekilde cevap vermenizdir.

1. Okulunuzun adı.....
2. Sınıfınız
 - a. 9. Sınıf
 - b. 10. Sınıf
 - c. 11. Sınıf
 - d. 12. Sınıf
3. Cinsiyetiniz
 - a. Erkek
 - b. Kadın
4. Doğum tarihiniz ve yeri.....
5. Evinizde size ait bir odanız var mı?
 - a. Evet
 - b. Hayır
6. Aile tipiniz ;
 - a. Çekirdek aile (anne-baba-çocuklar)
 - b. Geniş aile (anne-baba-çocuklar ve diğer akrabalar)
 - c. Parçalanmış aile (anne/baba dan biri ölmüş veya boşanmış)
 - d. Diğer belirtiniz.....

7. Evde sizinle birlikte toplam kaç kişi yaşıyorsunuz.....
8. Annenizin yaşı.....
9. Annenizin eğitim durumu
- İlkokul mezunu değil
 - İlkokul mezunu
 - Ortaokul mezunu
 - Lise mezunu
 - Üniversite Mezunu
10. Annenizin işi
- Ev hanımı
 - Emekli
 - Diğer (belirtiniz).....
11. Babanızın yaşı.....
12. Babanızın eğitim durumu
- İlkokul mezunu değil
 - İlkokul mezunu
 - Ortaokul mezunu
 - Lise mezunu
 - Üniversite mezunu
13. Babanızın işi
- İşsiz
 - Emekli
 - Diğer (belirtiniz).....
14. Ailenizin toplam aylık geliri
- 1237 TL'den (asgari ücret) az
 - 1237 TL (asgari ücret)
 - 1238 – 2000 TL
 - 2001 – 3000 TL
 - 30001 – 4000 TL
 - 40001 – 5000 TL
 - 5001 TL ve üzeri
15. Gazete veya dergi okur musunuz?
- Yalnızca gazete (haftada..... gün)
 - Yalnızca dergi (ayda..... kez)
 - Her ikisini de okurum (sıklığını belirtiniz.....)
 - Hiçbirini okumuyorum
16. Sizce ergenlik dönemi hangi yaşlar arasında başlar?..... İle
17. Sizce ergenlik dönemi hangi yaşlar arasında biter?..... İle

18. Aşağıdaki konular hakkında bilginiz var mı? Varsa, bilgilerinizi çoğunlukla veya özellikle kimden ya da nereden öğrendiniz? (anne-baba- öğretmen – arkadaş – kız/erkek kardeş – televizyon – gazete – dergi – ve diğer şekilde belirtiniz.)

KONULAR	BİLGİ VAR / YOK	(Varsa) BİLGİ KAYNAĞI
1. Kendi cinsime ait beden yapısı ve oluşan değişiklikler		
2. Karşı cinse ait beden yapısı ve oluşan değişiklikler		
3. Üreme sağlığı (gebelik- doğum-aile planlaması yöntemleri –cinsel yolla bulaşan hastalıklar vb.)		
4. Cinsellikle ilgili konular (kız – erkek arkadaşlığı)		
5. Ergenlikte görülen duygusal ve ruhsal değişiklikler		

19. Sizce ergenlik döneminde aşağıda belirtilen değişikliklerden hangileri olur? (hem kız hem de erkek için ayrı ayrı işaretleyiniz.)

	KIZLARDA			ERKEKLERDE		
	OLUR	OLMAZ	BİLMİYORUM	OLUR	OLMAZ	BİLMİYORUM
1.Hızlı ağırlık artımı						
2. Hızlı boy uzaması						
3. Vücutta belli bölgelerde kıllanma: (sakal, çıkması – koltuk altı – kasık)						
4. Gırtlak kemiği çıkıntısında belirginleşme ve seste kalınlaşma						
5. Meme gelişimi						
6. Cinsel organda oluşan değişiklikler						
7. İlk regl dönemi						
8. İlk gece boşalması						
9. Ani ruhsal değişiklikler						
10. Diğer (belirtiniz)						

22- 24. soruları sadece kız öğrenciler cevaplayacaktır.

20. İlk regli olduğunuzda kaç yaşında idiniz?.....

21. İlk regli olduğunuzda tepkiniz ne oldu? (birden fazla işaretleyebilirsiniz)

a. Korktum b. Heyecanlandım c. Utandım d. Suçluluk duydum

22. Doğal karşıladım f. Sevindim g. Diğer belirtiniz.....

22. 22. sorudaki duygu ve düşünceleriniz ne kadar sürdü? (yıl / ay olarak belirtiniz)

.....

25 – 27. soruları sadece erkek öğrenciler cevaplayacaktır.

23. İlk gece boşalması kaç yaşında oldu?.....

24. İlk gece boşalması olduğunda tepkiniz ne oldu? (birden fazla işaretleyebilirsiniz)

a. Korktum b. Heyecanlandım c. Utandım d. Suçluluk duydum

e. Doğal karşıladım f. Sevindim g. Diğer belirtiniz.....

25. 25. sorudaki duygu ve düşünceleriniz ne kadar sürdü? (yıl / ay olarak belirtiniz)

.....

26. Ergenlik döneminde görülen bedensel – ruhsal ve cinsel değişimleri yaşamadan önce bilginiz var mıydı?

a. Evet (hangi konularda?)

.....
.....

b. Hayır

27. Ergenlik dönemi ile ilgili değişimleri yaşarken duygu ve düşüncelerinizi paylaştığınızı ve destek bulduğunuz kişiler oldu mu?

a. Evet (kim/kimler olduğunu belirtiniz?)

.....

b. Hayır

28. Ergenlik dönemi konusunda aileniz ile konuşmayı denediniz mi? Denedinizse nasıl karşıladılar?
- Evet, olumlu karşıladılar
 - Evet, olumsuz karşıladılar
 - Hayır
 - Diğer (belirtiniz).....
.....
29. Ergenlik döneminde karşılaştığınız en önemli 3 sorun nedir?
-
 -
 -
30. Sizce ergenlik dönemi dönem yaşanmadan önce, gence yaşayacağı bedensel – ruhsal-cinsel değişiklikler konusunda bilgi verilmeli mi?
- Evet
 - Hayır
31. (soru 31'e cevabınız evet ise) bu bilgi kimden veya nereden gence verilmelidir? Birden fazla işaretleyebilirsiniz.
- Aile
 - Okul
 - Sağlık kurumları
 - Televizyon, radyo
 - Dergi – gazete- kitap
 - Diğer (belirtiniz).....
32. Siz ergenlik dönemine ilişkin bedensel – ruhsal – cinsel değişimler konularında KENDİ BİLGİ DÜZEYİNİZİ ' nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Çok iyi
 - İyi
 - Orta
 - Zayıf
 - Çok zayıf
33. Siz ergenlik döneminde yaşadığımız değişikliklerden hoşnut musunuz?
- Evet, tamamen
 - Evet, kısmen.....
.....
.....gibi değişiklikler beni rahatsız ediyor.
 - Hayır, hiç hoşnut değilim

34. Ergenlik dönemi ile ilgili başka söylemek istedikleriniz ve önerileriniz nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

II. KISIM

Önerge: Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatmada kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da genel olarak nasıl hissettiğinizi, ifadelerin başındaki dairelerden uygun olanını karalamak suretiyle belirtin.

	HİÇ BİR ZAMAN	BAZEN	ÇOĞUNLUKLA	HERZAMAN
1. Genellikle keyfim yerindedir	0	0	0	0
2. Genellikle çabuk yorulurum	0	0	0	0
3. Genellikle kolay ağlarım	0	0	0	0
4. Başkaları kadar mutlu olmak isterim	0	0	0	0
5. Çabuk karar veremediğim için fırsatları kaçıırım	0	0	0	0
6. Kendimi dinlenmiş hissederim	0	0	0	0
7. Genellikle sakin, kendime hakim ve soğuk kanlıyım	0	0	0	0
8. Güçlüklerin yenemeyeceğim kadar biriktiğini hissederim	0	0	0	0
9. Önemsiz şeyler hakkında endişelenirim	0	0	0	0
10. Genellikle mutluyum	0	0	0	0
11. Her şeyi ciddiye alır ve etkilenirim	0	0	0	0
12. Genellikle kendime güvenim yoktur	0	0	0	0
13. Genellikle kendimi emniyette hissediyorum	0	0	0	0
14. Sıkıntılı ve güç durumlarla karşılaşmaktan kaçınırım	0	0	0	0
15. Genellikle hayatımdan memnunum	0	0	0	0
16. Genellikle kendimi hüznümlü hissederim	0	0	0	0
17. Olur olmaz düşünceler beni rahatsız eder	0	0	0	0

18. Hayal kırıklarını öylesine ciddiye alırım ki hiç unutamam	0	0	0	0
19. Akli başında ve kararlı bir insanım	0	0	0	0
20. Son zamanlarda kafama takılan konular beni tedirgin eder	0	0	0	0

Ek 2: Anketi Uygulayabilmek İçin Bakanlığa Sunulan İzin Dilekçesi

12/10/2009

K.K.T.C.
Milli Eğitim, Gençlik Ve Spor Bakanlığı
Ortaöğretim Dairesi Müdürlüğü'ne,

YDÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim dalında Doç.Dr. Mehmet Çağlar danışmanlığında yürütmüş olduğum 'Ergenlik Döneminde Etkili Faktörler ve Bilgi Düzeyinin Önemi' isimli Yüksek lisans tezimin bir gereği olarak Lefkoşa ilçesine bağlı aşağıda belirtilen okullarda bir örneklem gurubuna ekte sunulan anketin uygulanması gerekmektedir. Anketin uygulanabilmesi amacı ile Bakanlık tarafından gerekli iznin verilmesi konusunda gereğini bilgi ve onaylarınıza saygılarımla arz ederim.

Cemaliye PİRGOT
YDÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü
PDR Yüksek LisanÖğrencisi

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM, GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI
MESLEKİ TEKNİK ÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ**

Sayı: MTÖ.0.00-13-09/ 2079

12 Kasım 2009

**Sayın Cemaliye Pirgot
Yakın Doğu Üniversitesi
Lefkoşa.**

İlgi: 12.10.2009 tarihli başvurunuz.

Başvurunuz incelenmiş olup müdürlüğümüze bağlı Lefkoşa bölgesi okullarda öğrenim gören öğrencilere yönelik olarak "Ergenlik Dönemini Etkileyen Faktörler ve Liseli Gençlerin Bu Dönemle İlgili Bilgi Düzeyleri" konulu anketin uygulanması müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Söz konusu anketin bir uzman (Psikolog – Psikolojik Danışman) tarafından öğrencilere bireysel olarak uygulanmasına, uygulamanın öğrencilere küçük gruplar halinde yapılması (anket dolduranların birbirlerini görmeden) uygulanması, gruplarken ise yaş, cinsiyet gibi faktörlerin göz önünde bulundurulması (aynı cinsiyetle birlikte) konusu hassasiyetle dikkate alınarak yapılması uygundur.

Ancak, anketi uygulamadan önce anketin uygulanacağı okulların bağlı bulunduğu müdürlükle istişarede bulunup, anketin hangi okulda ne zaman uygulanacağı birlikte saptanmalıdır.

Anketi uyguladıktan sonra sonuçlarının Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü'ne ulaştırılması gerekmektedir.

Bilgilerinize saygı ile rica ederim.

**Metin Gültekin
Müdür**

Dağıtım:
-Milli Eğitim Denetleme, Değerlendirme ve Yönlendirme Kurulu

OA/NK

Tel (90) (392) 228 3136 – 22 82257
Fax (90) (392) 227 8727
E-mail meb@mebnet.net

Lefkoşa-KIBRIS

Araştırmanın diğer alt problemleri ile ilgili bulgular

way

Descriptives

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
					13	46.9231		
99	48.5657	6.23709	.62685	47.3217	49.8096	34.00	64.00	
312	47.8205	5.58994	.31647	47.1978	48.4432	32.00	63.00	
102	47.9412	6.13999	.60795	46.7352	49.1472	33.00	66.00	
36	47.9722	6.69109	1.11518	45.7083	50.2362	33.00	64.00	
6	45.0000	5.01996	2.04939	39.7319	50.2681	40.00	52.00	
568	47.9313	5.83856	.24498	47.4502	48.4125	32.00	66.00	

Test of Homogeneity of Variances

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
1.097	5	562	.361

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	108.508	5	21.702	.635	.673
Within Groups	19219.814	562	34.199		
Total	19328.322	567			

Descriptives

N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
				Lower Bound	Upper Bound		
264	48.1326	6.43433	.39601	47.3528	48.9123	32.00	66.00
183	47.9071	5.61856	.41534	47.0876	48.7266	33.00	64.00
73	47.2055	4.85329	.56803	46.0731	48.3378	38.00	59.00
28	48.2857	4.64166	.87719	46.4859	50.0856	40.00	58.00
6	47.6667	2.58199	1.05409	44.9570	50.3763	43.00	51.00
554	47.9386	5.86125	.24902	47.4495	48.4278	32.00	66.00

Test of Homogeneity of Variances

Statistic	df1	df2	Sig.
194	4	549	.002

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	53.167	4	13.292	.385	.819
Within Groups	18944.746	549	34.508		
Total	18997.913	553			

Descriptives

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
MEZUNU	21	45.9524	6.89548	1.50472	42.8136	49.0912	33.00	64.00
MEZUNU	95	48.1895	6.44006	.66074	46.8776	49.5014	35.00	64.00
OL MEZUNU	80	48.9375	6.29515	.70382	47.5366	50.3384	38.00	64.00
UNU	271	47.6716	5.67900	.34497	46.9924	48.3508	32.00	66.00
veya	97	47.8763	5.01510	.50921	46.8655	48.8871	35.00	63.00
A M.	564	47.9096	5.85351	.24648	47.4254	48.3937	32.00	66.00

Test of Homogeneity of Variances

	df1	df2	Sig.
7	4	559	.166

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Groups	187.872	4	46.968	1.374	.241
Groups	19102.516	559	34.173		
	19290.388	563			

Descriptives

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
NIMI	267	48.3296	6.07936	.37205	47.5970	49.0621	33.00	65.00
I	22	49.0455	5.33164	1.13671	46.6815	51.4094	40.00	61.00
	270	47.5333	5.66382	.34469	46.8547	48.2120	32.00	66.00
	559	47.9732	5.86109	.24790	47.4862	48.4601	32.00	66.00

Homogeneity of Variances

df1	df2	Sig.
2	556	.463

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Groups	111.447	2	55.723	1.626	.198
Within Groups	19057.151	556	34.275		
Total	19168.597	558			

Descriptives

N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
				Lower Bound	Upper Bound		
67	47.6567	6.63908	.81109	46.0373	49.2761	32.00	64.00
201	48.5025	6.65366	.46931	47.5771	49.4279	33.00	66.00
169	47.6805	4.76891	.36684	46.9563	48.4047	35.00	60.00
62	47.5161	5.16210	.65559	46.2052	48.8271	38.00	64.00
20	47.6500	4.27077	.95497	45.6512	49.6488	43.00	58.00
519	47.9750	5.83702	.25622	47.4716	48.4783	32.00	66.00

Homogeneity of Variances

df1	df2	Sig.
4	514	.000

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Groups	92.542	4	23.135	.677	.608
Within Groups	17556.133	514	34.156		
Total	17648.674	518			

Descriptives

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
U	11	46.6364	5.92069	1.78515	42.6588	50.6139	35.00	54.00
U	106	47.6604	6.64026	.64496	46.3815	48.9392	32.00	64.00
UNU	94	48.2553	5.91869	.61047	47.0431	49.4676	38.00	65.00
	215	48.5023	5.94985	.40578	47.7025	49.3022	33.00	66.00
	131	47.0992	5.03962	.44031	46.2281	47.9703	34.00	63.00
	557	47.9336	5.89362	.24972	47.4431	48.4241	32.00	66.00

Homogeneity of Variances

df1	df2	Sig.
4	552	.212

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ps	196.892	4	49.223	1.421	.225
s	19115.650	552	34.630		
	19312.542	556			

Descriptives

N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
				Lower Bound	Upper Bound		
11	46.1818	6.44699	1.94384	41.8507	50.5130	37.00	61.00
48	49.2292	5.97598	.86256	47.4939	50.9644	35.00	61.00
491	47.8839	5.88190	.26545	47.3624	48.4055	32.00	66.00
550	47.9673	5.90782	.25191	47.4724	48.4621	32.00	66.00

Test of Homogeneity of Variances

df1	df2	Sig.
2	547	.894

ANOVA

Groups	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Groups	114.912	2	57.456	1.650	.193
Groups	19046.498	547	34.820		
	19161.411	549			

Descriptives

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
ENAZ	26	47.3462	6.82901	1.33928	44.5879	50.1045	36.00	60.00
	62	48.1935	6.30856	.80119	46.5915	49.7956	33.00	61.00
	88	47.8636	6.02138	.64188	46.5878	49.1394	35.00	64.00
	113	47.6106	5.89406	.55447	46.5120	48.7092	35.00	64.00
	92	48.1413	5.53824	.57740	46.9944	49.2882	37.00	59.00
	57	48.0175	5.81713	.77050	46.4741	49.5610	32.00	64.00
WAZERI	84	48.1667	5.47686	.59757	46.9781	49.3552	33.00	66.00
	522	47.9368	5.85311	.25618	47.4335	48.4401	32.00	66.00

Test of Homogeneity of Variances

df1	df2	Sig.
6	515	.611

ANOVA

Groups	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Groups	34.309	6	5.718	.165	.986
Groups	17814.605	515	34.591		
	17848.914	521			

eway

Descriptives

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
					ALZ GAZETE	137		
ALZ DERGI	43	47.8140	7.58211	1.15626	45.4805	50.1474	35.00	63.00
ERKOSI	278	48.2302	5.57368	.33429	47.5721	48.8883	33.00	66.00
CBR	32	46.3125	6.35223	1.12293	44.0223	48.6027	36.00	64.00
	490	47.8796	5.79787	.26192	47.3650	48.3942	33.00	66.00

Test of Homogeneity of Variances

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
4.272	3	486	.005

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	127.404	3	42.468	1.265	.286
Within Groups	16310.492	486	33.561		
Total	16437.896	489			